

Nr 71

Kungl. Maj:ts skrivelse till riksdagen med överlämnande av redogörelse från Nordiska rådets svenska delegation; given Stockholms slott den 28 mars 1969.

Under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över utrikesdepartementsärenden för denna dag vill Kungl. Maj:t härmed lämna riksdagen redogörelse för Nordiska rådets sjuttonde session i Stockholm den 1—6 mars 1969.

GUSTAF ADOLF

Torsten Nilsson

Utdrag av protokollet över utrikesdepartementsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet på Stockholms slott den 28 mars 1969.

Närvarande:

Ministern för utrikes ärendena NILSSON, statsråden STRÄNG, ANDERSSON, LANGE, KLING, HOLMQVIST, ASPLING, PALME, SVEN-ERIC NILSSON GUSTAFSSON, GEIJER, ODHNOFF, WICKMAN, MOBERG, BENGTSSON.

Ministern för utrikes ärendena anmäler efter gemensam beredning med statsrådets övriga ledamöter fråga om *redogörelse till riksdagen för Nordiska rådets sjuttonde session* och anför.

Nordiska rådets sjuttonde session ägde rum i Stockholm den 1—6 mars 1969. Vid denna session antog rådet 30 rekommendationer, riktade till regeringarna i Sverige, Danmark, Finland, Island och Norge.

Nordiska rådets svenska delegation har med skrivelse den 26 mars 1969 lämnat Kungl. Maj:t en redogörelse för rådets sjuttonde session. Skrivelsen och redogörelsen torde såsom *bilaga* få fogas till statsrådsprotokollet i detta ärende.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t delger riksdagen den avgivna redogörelsen.

Med bifall till vad föredraganden sålunda med instämmande av statsrådets övriga ledamöter hemställt förordnar Hans Maj:t Konungen att till riksdagen skall avlåtas skrivelse av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

Gunnel Anderson

Till KONUNGEN

Härmed får Nordiska rådets svenska delegation överlämna bifogade redogörelse för rådets sjuttonde session i Stockholm den 1—6 mars 1969 jämte en bilaga.

Sessionen kom som väntat att koncentreras kring frågan om ett utvidgat nordiskt ekonomiskt samarbete. Efter en utförlig behandling under generaldebatten och efter överläggningar i rådets ekonomiska utskott, vari medverkade statsministrarna och andra regeringsrepresentanter, antog rådet en rekommendation till regeringarna i Danmark, Finland, Norge och Sverige att fullfölja utrednings- och förhandlingsarbetet så att ett traktatutkast kan föreligga senast den 15 juli 1969. I rekommendationen uppfordrades regeringarna att i det fortsatta utredningsarbetet beakta vad i särskilda yttranden anförts av rådets övriga utskott. Juridiska utskottet tog upp frågan om de institutionella ramarna för ett utvidgat nordiskt ekonomiskt samarbete och uttalade att i syfte att göra samarbetet så effektivt och fullständigt som möjligt Nordiska rådet borde tilldelas sådana funktioner i samarbetet, som rådet med hänsyn till sin karaktär av parlamentariskt nordiskt organ naturligen bör tillvarata.

Till dessa frågor kan det bli anledning för delegationen att återkomma vid en senare tidpunkt.

Stockholm den 26 mars 1969

U n d e r d å n i g s t

För Nordiska rådets svenska delegation

LEIF CASSEL

/Gustaf Petré

Redogörelse
från Nordiska rådets svenska delegation rörande rådets sjuttonde
session i Stockholm den 1—6 mars 1969

I. Organisation m. m.

Den svenska delegationen bestod vid sessionen av följande *regeringsrepresentanter*:

statsminister Tage Erlander,
ministern för utrikes ärendena Torsten Nilsson,
statsrådet och chefen för finansdepartementet Gunnar Sträng,
statsrådet och chefen för handelsdepartementet Gunnar Lange,
statsrådet och chefen för justitiedepartementet Herman Kling,
statsrådet och chefen för inrikesdepartementet Eric Holmqvist,
statsrådet och chefen för socialdepartementet Sven Aspling,
statsrådet och chefen för utbildningsdepartementet Olof Palme,
statsrådet och chefen för kommunikationsdepartementet Svante Lundkvist,
statsrådet och chefen för industridepartementet Krister Wickman,
statsrådet Sven Moberg,
statsrådet och chefen för jordbruksdepartementet Ingemund Bengtsson

och följande *valda medlemmar*:

Leif Cassel,
Lars Larsson,
Dagmar Ranmark,
Arne Geijer,
Birger Lundström,
Yngve Holmberg,
Sven Sundin,
Tage Johansson,
Ingrid Segerstedt Wiberg,
Gösta Skoglund,
Sven Mellqvist,
Sven Hammarberg,
Johannes Antonsson,
Bertil Ohlin,
Per Bergman,
Jan-Ivan Nilsson (i Tvärälund).

Härjämte var följande *suppleanter* närvarande under sessionen:

Sture Palm,
Paul Jansson,
Ingemar Mundebo,
Allan Hernelius,
Eric Carlsson,
Rune Hedlund,
Ruth Hamrin-Thorell,
Erik Adamsson,
Anna-Greta Skantz,
Sven Wedén,
Rolf Eliasson (i Moholm),
Rune Johansson (i Norrköping),
Per Olof Sundman.

Herr Geijer ersattes den 4 mars av herr Paul Jansson och den 5—6 mars av herr Palm. Herr Lundström ersattes den 1 mars av herr Mundebo. Herr Holmberg ersattes den 5—6 mars av herr Hernelius. Herr Sundin ersattes under senare delen av den 5 mars av herr Eric Carlsson. Herr Hammarberg ersattes den 1—2 mars av herr Adamsson. Herr Ohlin ersattes under delar av den 5 mars dels av fru Ruth Hamrin-Thorell, dels av herr Mundebo samt den 6 mars av herr Mundebo. Herr Nilsson i Tvärålund ersattes den 6 mars av herr Eric Carlsson.

Statsrådet Kling hade ej tillfälle intaga sin plats i rådet.

Delegationen biträdades av sin sekreterare, hovsrättsrådet Gustaf Petré, sakkunniga och övrig personal.

Till rådets president valdes vid sessionen andre vice talman Leif Cassel, Sverige, samt till vice presidenter folketingsmedlem Jens Otto Krag, Danmark, riksdagsledamot Eino Sirén, Finland, chefredaktör Sigurður Bjarnason, Island, och stortingsrepresentant Trygve Bratteli, Norge.

Vid sessionen fördelades rådets medlemmar på fem utskott, juridiska utskottet (13 medlemmar), kulturutskottet (13 medlemmar), socialpolitiska utskottet (13 medlemmar), trafikutskottet (13 medlemmar) och ekonomiska utskottet (17 medlemmar).

De svenska medlemmarna fördelades på utskotten på följande sätt:

Juridiska utskottet:

herrar Tage Johansson,
Mellqvist,
Nilsson i Tvärålund,

Kulturutskottet:

herr Bergman,
fröken Ranmark,
fru Segerstedt Wiberg,

Socialpolitiska utskottet:

herrar Antonsson,
Hammarberg,
Lars Larsson,

Trafikutskottet:

herrar Cassel,
Lundström (vice förman),
Skoglund,

Ekonomiska utskottet:

herrar Geijer (förman),
Holmberg,
Ohlin,
Sundin.

Tillika tillsattes ett särskilt utskott med uteslutande uppgift att granska Nordiska kulturfondens berättelse och räkenskaper. I utskottet, som består av 5 medlemmar med 5 suppleanter, invaldes herr Bergman med herr Antonsson som suppleant.

Regeringsrepresentanterna erhöll en generell inbjudan att delta i utskottssammanträdena under sessionen. Av de svenska regeringsrepresentanterna deltog i juridiska utskottet statsråden Bengtsson och Moberg, i trafikutskottet statsrådet Lundkvist samt i ekonomiska utskottet statsminister Erlander och statsråden Lange, Wickman och Bengtsson.

II. Behandlade saker

I Nordiska rådet anhängiga saker (enligt terminologin i rådets arbetsordning benämnes ärendena saker) uppdelas i fyra olika grupper: av medlemmar väckta förslag (s. k. A-saker), regeringsförslag (s. k. B-saker), berättelser (s. k. C-saker) och meddelanden från regeringarna jämlikt 11 § stadgan för Nordiska rådet rörande åtgärder i anledning av de av rådet tidigare beslutade rekommendationerna (s. k. D-saker). Efter föregående session kvarstod 38 i rådet anhängiga A-saker och 1 B-sak. Under tiden intill sjutonde sessionen hade väckts ytterligare 39 nya medlemsförslag, därav 7 tilläggsförslag. Härtill kom 5 ändringsförslag, som väckts inom ramen för

redan föreliggande förslag. Sammanlagt 20 berättelser överlämnades av regeringarna i anledning av sjuttonde sessionen till rådet, däribland sådana avgivna av Nordiska kulturkommissionen, Nordiska socialpolitiska kommittén, Tulladministrativa rådet, Nordiska ministerkommittén för ekonomiskt samarbete, Nordiska arbetsmarknadsutskottet, Nordiska kontaktorganet för jordbruksspörsmål, Nordiska kontaktorganet för fiskerispörsmål och Nordiska ministerkommittén för administration av gemensamma biståndspjekt i utvecklingsländerna. Regeringarnas meddelanden rörande åtgärder i anledning av tidigare rekommendationer hade givit upphov till 144 D-saker. Vid tidpunkten för sessionen var sålunda i rådet anhängiga 82 A-saker, 1 B-sak, 20 C-saker och 144 D-saker.

I samband med rådets vid tolfte sessionen fattade beslut om ändrade arbetsformer uppdrog rådet åt presidiet att hänvisa i rådet väckta saker till utskott. Denna befogenhet har av presidiet delegerats till sekretariatet, som fördelat inkomna saker på utskotten. Sedan i förekommande fall yttranden över förslag inhämtats, har den vidare förberedelsen av sakerna omhändertagits av vederbörande utskott, vilka avgivit betänkanden med förslag till rådet i de hos dem anhängiga sakerna efter hand som dessa färdigbehandlats av utskotten. Härjämte har utskotten för presidiet föreslagit vilka saker som borde uppföras på saklistan för sessionen, varefter presidiet uppgjort ett slutgiltigt förslag till saklista för sessionen. Jämlikt § 9 arbetsordningen för rådet fastställde rådet vid sitt första möte under sessionen saklistan, varvid rådet följde presidiets förslag oförändrat.

En stor del av de i rådet anhängiga sakerna uppfördes icke å saklistan för sessionen. Denna kom att omfatta 52 A-saker (av vilka 24 anhängiggjorts redan före sextonde sessionen), 12 C-saker och 60 D-saker. Rådet bemyndigade utskotten att lägga till handlingarna de meddelanden och berättelser, som avgivits till sessionen men icke upptagits å saklistan eller eljest icke slutbehandlats vid sessionen.

Beträffande 27 av A-sakerna och 20 av D-sakerna förelåg av respektive utskott före sessionen utarbetade och justerade betänkanden. Dessa saker kunde företagas till omedelbar behandling i rådets plenum med undantag av 1 A-sak, 1 C-sak och 2 D-saker, vilka återförvisades vid sessionen till vederbörande utskott för förnyad behandling. I dessa saker liksom i de av utskotten före sessionen ej färdigbehandlade men å saklistan uppförda sakerna avgav utskotten betänkanden under sessionen.

Jämlikt beslut vid mötet mellan de nordiska ländernas statsministrar och Nordiska rådets presidium i Reykjavik den 17 februari 1965 hade sammanställts en rapport om under tiden sedan sextonde rådssessionen gjorda framsteg i det nordiska samarbetet. Rapporten hade ombesörjts av rådets presidium på grundval av material, som regeringarna tillhandahållit. Vidare hade enligt 22 § arbetsordningen för rådet presidiet utarbetat en rapport rörande sin verksamhet under tiden efter rådets närmast föregående session. De båda rapporterna utgjorde underlag för en allmän debatt i rådet vid

sessionens början, den s. k. generaldebatten; beträffande denna hänvisas till avdelning III nedan. Efter debattens slut lades rapporterna till handlingarna. Tillika förelåg rapport från redaktionskommittén för »Nordisk Kontakt» avseende 1968. Rapporten, som behandlades av kulturutskottet under sessionen, lades av rådet till handlingarna.

Vid mötet mellan presidiet och statsministrarna på Marienborg den 30 november—1 december 1966 beslöts att vid femtonde sessionen på försök införa ett frågeinstitut. Medlemmar av rådet erhöll sålunda möjlighet att framställa fråga till någon regering eller viss regeringsrepresentant i ämne som behandlas i något meddelande eller någon berättelse till sessionen. Försöket fortsattes vid sjuttonde sessionen med tillämpning av samma regler. I anslutning till sjuttonde sessionen framställdes och besvarades tillhoppa 11 frågor, vilka ställts i anslutning till C- eller D-saker.

Vid sessionen antogs 30 rekommendationer till regeringarna; en förteckning över dessa har fogats till denna redogörelse (se Bilaga). Då i det följande annat icke angivits, har den rekommendation, varom är fråga, antagits enhälligt. Likaså har, då annat icke anges, samtliga i omröstningen deltagande svenska medlemmar röstat för rekommendationen.

Behandlingen av sammanlagt 38 av valda medlemmar väckta förslag samt regeringsförslag fortsätter i utskotten.

A. Saker förberedda av juridiska utskottet

1. Organisationen av nordiskt ekonomiskt samarbete m. m.

Juridiska utskottet hade sig förelagt att yttra sig om Nordiska ämbetsmannakommitténs preliminära rapport om utvidgat nordiskt ekonomiskt samarbete (NU 1969:1) i de delar som behandlade samarbetet i fråga om näringsrätt och konkurrensregler samt de institutionella frågorna.

Beträffande samarbetet på *närings- och konkurrenslagstiftningens område* erinrade utskottet om att det utgör endast en mindre del av det omfattande rättsliga samarbete som mot bakgrund av en hundraårig tradition föresiggår mellan de nordiska länderna. Det har — särskilt på justitiedepartementens område — efter hand skapats en fast sedvana för den form i vilken lagstiftningssamarbetet bedrives. Härigenom har också lagts en säker grund för fortsatt utvidgning av området för det rättsliga samarbetet och för en intensifiering av detta. Utskottet ansåg det vara av stor betydelse att man i allt större omfattning lyckas harmonisera lagstiftning och rättspraxis i Norden.

Utskottet fann särskilt anledning framhålla ämbetsmannarapportens förslag till en principförklaring enligt närmare angivna riktlinjer, syftande till att säkra och påskynda en fortsatt utvidgning av det nordiska lagsamarbetet på näringslivets område. Utskottet uttalade sitt stöd för kommitténs förslag om lagstiftning rörande bolag, patent och övrig näringsrätt under

förutsättning av att förslagen ingår som led i ett omfattande ekonomiskt samarbete om vilket enighet kan uppnås mellan länderna.

Beträffande de *institutionella frågorna* uppmärksammade utskottet att endast det danska förslaget tillägger Nordiska rådet vissa funktioner inom det planerade samarbetet. Vid utarbetandet av den finsk-norsk-svenska planen, som är preliminär, hade enligt givna upplysningar tanken varit att skissera institutionerna enbart på regeringssidan. Man hade alltså inte tagit ställning till eventuella konsekvenser för Nordiska rådet av ett utvidgat ekonomiskt samarbete eller vilken funktion rådet borde tilldelas inom ett utvidgat samarbete.

Utskottet anslöt sig till ämbetsmannakommitténs uppfattning att den organisatoriska utformningen bör bedömas med utgångspunkt från den utformning det utvidgade samarbetet får och att slutligt ställningstagande i de institutionella spörsmålen kan tas först när helhetsbilden klargjorts för förslagen på de olika områdena.

Man fann det önskvärt att Nordiska rådet tilldelas sådana funktioner i samarbetet, som det med hänsyn till sin karaktär av parlamentariskt, nordiskt organ naturligen är berättigat att utöva. Särskilt borde Nordiska rådet ges tillfälle att ta ställning till budget och räkenskaper, såsom föreslagits i den danska planen, och att i övrigt följa och kontrollera samarbetet på lämpligt sätt. Utskottets svenska ledamöter, d. v. s. herrar Tage Johansson, Mellqvist och Nilsson i Tvärålund, ansåg att Nordiska rådets möjlighet att »ta ställning till» budget och räkenskaper borde tolkas som och vara identiskt med att rådet får tillfälle att »uttala sig om» budget och räkenskaper. Dessutom ansåg de svenska ledamöterna att orden »och kontrollera» i samma mening av utskottets uttalande var överflödiga.

Slutligen förutsatte utskottet att den praktiska utformningen av rådets funktioner innan de fastställes diskuteras med representanter för rådet eller överlämnas till den av regeringarna och rådet gemensamt tillsatta Nordiska organisationskommittén för behandling.

2. Abortlagstiftningen

Denna fråga var upptagen på sessionens saklista som ett debattämne. Till grund för debatten låg ett medlemsförslag om enhetlig nordisk abortlagstiftning, ett danskt kommittébetänkande med förslag om ny lagstiftning och en redogörelse för ett finskt kommittébetänkande med förslag till ny lag.

Medlemsförslaget går ut på att uppmana regeringarna att undersöka förutsättningarna för enhetlig nordisk abortlagstiftning. Då förslaget väcktes, hade den svenska utredningen angående abortlagstiftningen redan tillsatts. Ett motsvarande kommittéarbete inleddes även i Danmark och Finland, varjämte den norska regeringen utsåg en observatör att delta i de nordiska kommittéernas gemensamma överläggningar. I avvaktan på ut-

redningsarbetets avslutande vilade behandlingen av medlemsförslaget i Nordiska rådet.

I ett tidigare skede har rådets socialpolitiska utskott behandlat medlemsförslaget varvid framkom olika meningar: 1. Enligt vissa medlemmar måste man, icke minst av etiska skäl, motsätta sig en ändring av nuvarande regler, innebärande uppmjukning av gällande ordning. 2. Andra menade att en utredning borde syfta till en samordning av ländernas regler för att undvika att en handling som var tillåten i ett land var straffbar i ett annat. 3. Därutöver anfördes att medlemsförslagets tanke att från början starta ett gemensamt nordiskt lagstiftningsarbete kunde minska möjligheterna att hålla en önskvärd framstegstakt i denna fråga. Man antog därvid att en reformerad svensk abortlagstiftning som prövats och utfallit väl snart kommer att leda till efterföljd i övriga nordiska länder. Yttrandet från socialpolitiska utskottet bestod av ett referat av de nämnda synpunkterna.

Vid tiden för sessionen förelåg ännu icke det svenska förslaget och under sådana omständigheter ansåg juridiska utskottet sig ej kunna färdigbehandla frågan. I debatten under sessionen yttrade sig ett flertal rådsmedlemmar.

Frågans behandling fortsätter i juridiska utskottet.

3. *Boxning*

På initiativ av Nordiska rådet företogs av Danmark, Finland, Norge och Sverige en gemensam undersökning av boxningens skadeverkningar, som framlades 1967 (NU 1967: 16). I utredningen föreslås vidtagande av en rad ytterligare säkerhetsåtgärder för att minska riskerna för uppkomsten av skador vid boxning. Däremot föreslog utredarna inget förbud mot boxning.

Ett förslag om sådant förbud, begränsat till professionell boxning, framlades i ett medlemsförslag av bl. a. herrar Cassel, Gustafsson i Kårby, fru Gärde Widemar, herr Ohlin, fröken Ranmark och fru Segerstedt Wiberg. Däri föreslås att rådet rekommenderar regeringarna i Danmark, Finland, Norge och Sverige att i lag förbjuda professionell boxning. I medlemsförslaget anfördes i sammandrag följande: Boxningen skiljer sig från all annan idrottsverksamhet genom att de skador som uppstår vid boxning inte är tillfälliga olycksfall utan utgör ett avgörande moment i själva tävlingen. Boxningen går ut på att motståndaren avsiktligt tillfogas svår skada. I alla andra sportgrenar diskvalificeras den som förfar på detta sätt. I värsta fall leder boxningstävlingar till den ene deltagarens död. Boxning är juridiskt sett att betrakta som misshandel. Att misshandel i form av boxning tolererats så länge i civiliserade länder är förvånande. Enda undantaget i den nordiska kretsen utgör Island, som förbjöd all boxning 1956. Särskilt stötande är det att stora ekonomiska vinster kan göras av arrangörerna och de medverkande i professionella boxningstävlingar. Ett ingripande mot boxningen bör därför i första hand riktas mot den professionellt utövade. Försvinner den professionella boxningen, minskar också intresset för amatör-

boxningen, som, i den mån den bibehålles, bör omges med stränga säkerhetsföreskrifter.

Juridiska utskottets majoritet (herr Tage Johansson jämte sex andra medlemmar) önskade icke föreslå förbud mot professionell boxning i Danmark, Finland, Norge och Sverige. Oberoende av om man som utgångspunkt tog en medicinsk värdering eller lade etiska och känslomässiga synpunkter på frågan, skulle ett förbud mot professionell boxning vara ett isolerat och sakligt omotiverat ingrepp mot en viss idrottsgren som för övrigt utövades av ett fåtal personer.

Däremot stödde utskottet att man för varje idrottsgren vidtar rimliga åtgärder till skydd för utövarna. Såvitt gällde boxningen innehöll det framlagda betänkandets kapitel 5 förslag till åtgärder, som enligt utskottet utgjorde en lämplig utgångspunkt för beslut om säkerhetsåtgärder. Utskottet föreslog en rekommendation till regeringarna att söka genomföra såvitt möjligt enhetliga säkerhetsföreskrifter för minskande eller eliminerande av faran för skador vid både amatörboxning och professionell boxning med utgångspunkt från förslagen i betänkandet (NU 1967: 16).

En minoritet i utskottet (herrar Axel Andersson och Mellqvist samt fyra andra medlemmar) hemställde i en reservation att rekommendationen borde innehålla att professionell boxning i lag skulle förbjudas. Dessutom ansåg reservanterna att de i betänkandet föreslagna säkerhetsföreskrifterna borde genomföras för amatörboxningens del. I och för sig fann man det önskvärt att förbudet mot professionell boxning genomfördes samtidigt i alla återstående fyra nordiska länder. Om enighet härom icke kunde uppnås, borde detta förhållande icke utgöra hinder för det land som ensamt vill genomföra förbud att göra detta.

Rådet biföll reservanternas förslag om en rekommendation (nr 6) om förbud mot professionell boxning med 33 röster (bl. a. herrar Antonsson, Cassel, Hammarberg, Holmberg, Lundström, Mellqvist, Ohlin, fröken Ranmark, fru Segerstedt Wiberg, herrar Skoglund och Sundin) mot 25 röster (bl. a. herrar Bergman, Paul Jansson, Tage Johansson, Lars Larsson och Nilsson i Tvärålund). 4 medlemmar avstod från att rösta.

4. Skydd av flyttfåglar utanför Norden

Vid fjolårets session hade rådet att ta ställning till ett svenskt regeringsförslag rörande vissa gemensamma internationella insatser i syfte att skydda Skandinavien flyttfåglar närmare bestämt i Guadalquivirdeltat i Spanien. Rådet beslöt då att förslaget inte skulle föranleda någon åtgärd från rådets sida. I ett medlemsförslag, som mer allmänt åsyftade skydd av flyttfåglar vid deras uppehåll utanför Norden, föreslogs att regeringarna gemensamt skulle vidtaga åtgärder för att bereda nordiska flyttfåglar skydd utanför Norden, exempelvis i form av en hänvändelse till regeringarna i de länder, där fångst av nordiska flyttfåglar förekommer i större omfattning.

Utskottet instämde i att den massfångst av småfåglar, som beskrivits i förslaget, är osympatisk och bör upphöra. Det framgick emellertid av lämnade informationer att säkra upplysningar saknas om i vilken utsträckning fångsten påverkar förekomsten av småfåglar i de nordiska länderna. Fångsten hade vidare minskat under senare år. Frågan överväges nu i Belgien, som synes vara det enda land i Europa, där massfångst är tillåten. Utskottet föreslog därför att rådet icke borde företa sig något med anledning av förslaget. I en reservation av bland andra herrar Axel Andersson och Mellqvist föreslogs en rekommendation till regeringarna att överväga och förverkliga gemensamma regler som förhindrar massfångst av småfåglar från de nordiska länderna. Det i reservationen intagna rekommendationsförslaget fick 19 röster (bl. a. herrar Paul Jansson, Tage Johansson, Mellqvist och Sundin) medan 17 medlemmar röstade nej (bl. a. herrar Bergman, Cassel, Hammarberg, Lars Larsson, Lundström, fru Segerstedt Wiberg och herr Skoglund) och 8 avstod (bl. a. herr Ohlin). Rekommendationsförslaget hade sålunda icke erhållit erforderlig majoritet, och rådet beslöt icke företaga sig något i saken.

5. Medborgarskapslagstiftningen

Med anledning av rekommendation nr 1/1964 angående medborgarskapslagstiftningen hade regeringarna på grundval av en gemensamt utförd utredning (NU 1965: 8) genomfört en ändring av praxis i naturalisationsärenden så att nordiska medborgare kan erhålla medborgarskap i annat nordiskt land efter normalt icke mer än 3 års vistelse i landet. Vidare hade i Danmark, Finland, Norge och Sverige genomförts eller väntas bli genomförda lagändringar innebärande att kravet på hemvisttid vid medborgarskapsförvärv efter anmälan sänks från 10 till 7 år samt att den undre åldersgränsen sänks från 21 till 18 år och att den övre åldersgränsen slopas. Rekommendationen var härigenom genomförd, och rådet beslutade att anse frågan som slutbehandlad.

6. Filmfrågor

I rekommendation nr 11/1965 hade föreslagits en gemensam nordisk undersökning om *filmens inverkan på åskådarna*, särskilt barn och ungdom. En svensk undersökning på området utfördes i samband med filmcensurutredningen (SOU 1967: 31). Som svar på en fråga av fru Segerstedt Wiberg till regeringarna i Danmark, Finland och Norge meddelades bl. a. att samhällsförhållandena i berörda länder har så stora likheter att den svenska undersökningens resultat i mycket stor utsträckning måste anses vara representativa även för övriga länder. Utskottet godtog denna bedömning och föreslog rådet att frågan skulle anses slutbehandlad. Rådet beslöt i enlighet härmed.

I rekommendation nr 12/1965 behandlades ett närliggande ämne, näm-

ligen förenhetligande av lagstiftningen om *förhandsgranskning av film*. Nordiska kulturkommissionen hade i ett till regeringarna överlämnat uttalande om nordiskt samarbete på filmens område erinrat om att det hålls regelbunden kontakt mellan filmcensurorganen i de nordiska länderna. Kommissionen ansåg att det för närvarande inte är ändamålsenligt att anbefalla enhetliga eller ens likartade censurregler i Norden. Utskottet beklagade att det för närvarande icke var möjligt att nå fram till enhetliga regler om filmcensur. Man erinrade om att Island inte har vuxencensur och om att det i Danmark för folketinget framlagda lagförslaget innebär att vuxencensuren avskaffas även i detta land. På nuvarande tidpunkt finns inga planer på en motsvarande ändring av reglerna i Finland och Norge. Om den arbetande svenska kommitténs inställning förelåg inga säkra upplysningar. Inte heller åldersgränserna för barncensuren är eller kan i en nära framtid förväntas bli enhetliga, även om utskottet fann att de i stort sett är uttryck för en gemensam åskådning.

Mot denna bakgrund ansåg utskottet det icke fruktbringande att fortsätta arbetet med denna fråga. Från utskottets sida förutsattes att censurmyndigheterna fortsätter att hålla en intim kontakt särskilt i syfte att i praktiken åstadkomma största möjliga enhetlighet i fråga om barncensuren. På förslag av utskottet beslöt rådet anse saken som slutbehandlad för sin del.

7. Övrigt

Förslag till ändringar i äktenskapslagarna i enlighet med punkterna I och II i rekommendationen nr 7/1967 om otrohets rättsverkningar har framlagts för parlamenten i Danmark, Finland, Norge och Sverige och i några av länderna också slutbehandlats. Utskottet, som fann att rekommendationen därmed var genomförd, föreslog rådet att anse frågan slutbehandlad. Rådet biföll förslaget.

B. Saker förberedda av kulturutskottet

1. *Samarbete beträffande högre utbildning och forskning*

Kulturutskottet hade till yttrande mottagit Nordiska ämbetsmannakommitténs rapport om utvidgat nordiskt ekonomiskt samarbete (NU 1969:1). I denna del framhöll utskottet, att erfarenheterna inom utskottet pekade på att nya förslag till samarbetsprojekt inom kultursektorn ingalunda saknades. Däremot ansåg utskottet att bristerna inom det nordiska kultursamarbetet främst gjord sig gällande vid samarbetsfrågornas lösning. Utskottet hade icke funnit att den viktiga frågan om en reorganisation av det nordiska kultursamarbetet närmare berörts i ämbetsmannakommitténs rapport, trots att denna fråga behandlats ingående av flera nordiska utredningar, bl. a. av ämbetsmannakommitténs arbetsgrupp för utbildning och forskning. Utskottet framhöll behovet av samarbetsorgan, som effektivt kan driva fram

lösningar av gemensamma arbetsuppgifter, och underströk betydelsen av att regeringarna vid det fortsatta arbetet med ämbetsmannarapporten inriktar sig på att skapa en fastare organisation av det nordiska kultursamarbetet.

Vid sessionen förelåg till behandling ett medlemsförslag om *nordiskt forsknings-samarbete*, väckt till rådets femtonde session av bl. a. fröken Ranmark. Rådet hade vid nämnda session i anledning av viss del av förslaget antagit rekommendation nr 14/1967 om nordiskt forskarsamarbete. Utskottet hade därefter fortsatt sakens behandling beträffande återstående två punkter. I anledning av en av dessa antog rådet vid den sextonde sessionen en ny rekommendation, nr 13/1968, angående samarbete mellan forskningsråden. Härefter kvarstod en punkt i förslaget, innebärande en hemställan att rådet skall rekommendera regeringarna att tillsätta ett samarbetsutskott med nära anknytning till de ledande nationella forskningsplaneringsorganen i de nordiska länderna med uppdrag att biträda regeringarna i frågor som gäller den nordiska forskningspolitiken och utbyggnaden av samarbetet om den högre utbildningen. Beträffande denna punkt anmälde utskottet vid sessionen, att utskottet i yttrande över Nordiska ämbetsmannakommitténs preliminära rapport rörande ett vidgat nordiskt ekonomiskt samarbete understrukit betydelsen av att regeringarna vid det fortsatta utredningsarbetet skulle fästa vikt vid frågan om en fastare organisation av det nordiska kulturella samarbetet. Utskottet meddelade vidare, att beredningen av medlemsförslagets återstående punkt skulle fortsätta i utskottet.

Forsknings-samarbetet berördes även i ett medlemsförslag om *tillgången till källmaterial för samtidshistorisk forskning*. I förslaget, som väckts av bl. a. herr Kellgren och fru Segerstedt Wiberg, hemställdes att rådet måtte rekommendera regeringarna 1. att öka möjligheterna att utnyttja relevant källmaterial för samtidshistorisk forskning samt 2. att verka för ett för enhetligande av sekretessbestämmelserna rörande tillgången till detta material. Utskottet förordade vidgade möjligheter att få tillgång till sekretessbelagt material. En rekommendation om direkta åtgärder för genomförande av en liberalare praxis rörande utlämnandet av sekretessbelagt material och en samordning av sekretessreglerna i de nordiska länderna fann sig utskottet dock ej kunna förorda. Problematiken kring sekretesslagstiftningen och de olika ländernas divergerande uppfattning om allmänna handlingars offentlighet förutsatte enligt utskottets uppfattning en allsidig utredning av de nuvarande förhållandena som bas för genomförandet av en internordisk utlämningspraxis, grundad på harmoniserade sekretessbestämmelser. Utskottet noterade även att en forskare från ett nordiskt grannland, som önskar ta del av material i ett av grannländerna, kommer i egenskap av utlänning vanligen i ofördelaktigare ställning än inhemska forskare på grund av de i de nordiska länderna tillämpade principerna om att utlän-

ningar ej äger samma rätt till insikt i ett lands administrativa förhållanden som vederbörande lands egna medborgare. Utskottet, som fann detta förhållande otillfredsställande, förordade en uppmjukning av kraven på specialtillstånd för utländska forskare.

På förslag av utskottet antog rådet en rekommendation (nr 24) till regeringarna att 1. gemensamt utreda förutsättningarna för att bereda nordiska forskare ökad tillgång till källmaterial för samtidshistorisk forskning och för att få till stånd en internordisk praxis rörande utlämnandet av sådant material som finns hos myndighet samt 2. att vidtaga åtgärder för att i varje enskilt land likställa forskare från ett annat nordiskt land med inhemska forskare vad gäller tillgången till offentliga myndigheters arkiv.

Till behandling förelåg ett medlemsförslag om *inrättande av en nordisk journalisthögskola*, väckt av bl. a. fru Segerstedt Wiberg, vari hemställdes att Nordiska rådet skulle rekommendera regeringarna att ombilda Nordisk Journalistkursus till en nordisk journalisthögskola. Kulturutskottet hade tillsatt en särskild underkommitté för att utreda frågan om en nordisk journalisthögskola. Kommittén hade funnit den lämpligaste lösningen på frågan om en effektivisering av den samnordiska journalistutbildningen vara att omstrukturera den nuvarande undervisningen med bevarande av Nordisk Journalistkursus under nuvarande namn. Den av kommittén föreslagna reformen innebar en höjning av utbildningsnivån genom införande av fasta delkurser i en huvudkurs ordnad kring sex huvudämnen. Den fasta kursverksamheten borde kompletteras med korta specialkurser som samtidigt avses utgöra supplement till de nationella fortbildningskurserna. Det av kommittén utarbetade förslaget till fast kursverksamhet hade enligt utskottet väl anpassats till journalistutbildningen i de nordiska länderna. Utskottet uttalade beträffande möjligheterna att utbygga klipparkivet för Nordisk Journalistkursus till en dokumentationscentral att en ytterligare utbyggnad och systematisering av det insamlade material, som hämtats ur vissa nordiska dagstidningar, kunde lägga grunden till en dokumentationsverksamhet, varigenom massmedia i de nordiska länderna kunde förse med bakgrundsmaterial i politiska, ekonomiska och sociala nordiska frågor. Den bästa lösningen av frågan om placeringen av administrationscentrum för den samnordiska fortbildningen av journalister var att tills vidare behålla detta i Århus. En effektivisering av kursverksamheten i enlighet med kommitténs förslag förutsatte en ökning av stipendierna åt deltagare i Nordisk Journalistkursus, för närvarande 21 000 sv. kr. årligen, för att redan utbildade journalister skulle få ökade möjligheter att delta i den samnordiska fortbildningen.

På förslag av utskottet antog rådet en rekommendation (nr 11) till regeringarna 1. att vidtaga åtgärder för en utbyggnad av den samnordiska utbildningen av journalister vid Nordisk Journalistkursus enligt de förslag som framlagts av den för utredning av frågan utsedda kommittén (NU

1969: 4) samt 2. att öka antalet stipendier till deltagare i den nordiska fortbildningen för journalister.

Vid behandlingen av meddelande om rekommendation nr 29/1965 angående *högre fiskeriutbildning* jämte fråga i ämnet till Norges regering och svaret därpå uppmärksammades, att den norska utredningen rörande en högre norsk fiskeriutbildning nu kommer att föreläggas Stortinget, varvid även spørsmålet om högre nordisk fiskeriutbildning kommer att tas upp. Sedan behandlingen avslutats i Stortinget, har den norska regeringen för avsikt att dryfta saken med de övriga nordiska länderna.

Utskottet hade även till behandling två rekommendationer angående *forskning i arktisk medicin*, nämligen rekommendationerna nr 11/1960 och nr 17/1964. På förslag av utskottet beslöt rådet anse rekommendation nr 17/1964 för rådets del slutbehandlad. Goda förutsättningar för åstadkommandet av ett fast organiserat arbete vad gäller arktisk medicinsk forskning har nu skapats, särskilt genom inrättandet av ett gemensamt sekretariat vid Uleåborgs universitet. Ett förslag till stadgar för en nordisk samarbetskommitté för arktisk medicinsk forskning har godtagits av samtliga regeringar. Samarbetskommittén skulle enligt förslaget fungera som koordinerande organ för forskningsaktiviteterna på området.

Vid behandlingen av rekommendation nr 33/1965 angående *nordisk litteraturhistoria* konstaterade utskottet, att en nordisk litteraturhandbok beräknas utkomma under senare delen av år 1969 samt att konkreta planer föreligger rörande utgivandet av en samling analyser och tolkningar av kortare texter. Rekommendationens syfte hade således uppnåtts. På förslag av utskottet beslöt rådet anse spørsmålet för rådets del slutbehandlat.

Rekommendation nr 33/1962 avser *gemensam utbildning av stadsplanerare* m. m. Av meddelandena i saken framgick att Nordiska institutet för samhällsplanering i Stockholm under år 1968 inlett sin verksamhet innebärande i första hand fortbildning av stadsplanerare. Forskning och forskarutbildning beräknades inledas successivt. Utskottet noterade att rekommendationens syfte uppnåtts. På utskottets förslag beslöt rådet anse spørsmålet för sin del slutbehandlat.

2. Skol- och undervisningsfrågor

Vid rådets session förelåg flera medlemsförslag som sysslade med olika delar av skolundervisningen.

Frågan om *effektiviserad trafikfostran* togs upp i ett medlemsförslag, väckt av bl. a. herr Paul Jansson och fröken Ranmark. I förslaget hemställdes, att rådet måtte rekommendera regeringarna att skyndsamt inleda samarbete för åstadkommande av en effektiv trafikundervisning i grundskolan. Utskottet framhöll, att trafikfostran ännu icke i alla nordiska länder erhållit den integrerade ställning i skolundervisningen som dess betydelse för samhället kräver. Utskottet fann det värdefullt att genom nor-

diskt samarbete snabbt uppnå resultat på området. Även värdet av utbyte av läromedel framhölls liksom de nationella trafiksäkerhetsorganisationernas initiativ att planera tillverkande av gemensamma läromedel för olika ålderskategorier. Utskottet fann detta initiativ värt allt understöd från de nordiska regeringarnas sida och önskade fästa skolmyndigheternas uppmärksamhet på betydelsen av att de i pedagogiskt avseende bidrar till detta samarbete. Utskottet påpekade även, att trafikundervisningen borde beredas ökat utrymme i lärarnas grundutbildning och att den nordiska fortbildningen borde organiseras på området.

Utskottet föreslog att rådet måtte rekommendera regeringarna 1. att skyndsamt inleda samarbete för åstadkommandet av en effektiv trafikundervisning på skolans alla stadier, 2. att stödja den samnordiska produktionen av läromedel för denna undervisning samt 3. att vidtaga åtgärder för åstadkommande av en organiserad fortbildning av vederbörande lärare. Mot detta utskottets förslag reserverade sig två av utskottets tretton medlemmar, bl. a. herr Edström, som ansåg att detta spörsmål borde behandlas i samband med frågan om en harmonisering av de nordiska skolordningarna (rekommendation 26/1967). I reservationen hemställdes därför, att rådet måtte rekommendera regeringarna 1. att i samband med arbetet rörande harmoniseringen av de nordiska skolordningarna pröva frågan om en effektivisering av trafikundervisningen på skolans alla stadier. Punkterna 2 och 3 överensstämde med utskottets förslag. Efter debatt beslöt rådet antaga en rekommendation (nr 14) i enlighet med utskottets förslag. Rekommendationen antogs med 41 röster mot 2. 7 medlemmar avstod från att rösta, däribland herrar Tage Johansson och Lars Larsson samt fru Segerstedt Wiberg.

Ett annat skolämne behandlades i medlemsförslaget om *nordiskt samarbete om konstfostran*. I förslaget, väckt av bl. a. herr Kellgren och fröken Ranmark, hemställdes, att rådet ville rekommendera regeringarna att i samarbete verka för en effektivisering av konstfostran i de nordiska ländernas skolor såväl genom en utbyggnad och modernisering av undervisningen som genom efterutbildning av vederbörande lärare. Utskottet konstaterade, att en grundlig prövning av den nuvarande undervisningen krävs för att på grundval därav framlägga konkreta förslag för reorganisation av konstfostran. Det fordrades enligt utskottets mening ett omfattande utredningsarbete som med fördel kunde utföras på nordiskt plan med tanke på möjligheterna att utnyttja erfarenheterna i de olika nordiska länderna för att gemensamt definiera innehållet i skolans konstfostran. Utskottet konstaterade, att tillräckliga läromedel för närvarande saknas och önskade därför starkt understryka behovet av att de nordiska länderna gemensamt producerar tidsenligt undervisningsmaterial för undervisning i estetiska ämnen. Den ständiga utvecklingen på konstens olika områden förutsätter vidare en ständig fortbildning för lärarnas del. Med hänsyn härtill fann ut-

2 — Bihang till riksdagens protokoll 1969. 1 saml. Nr 71

skottet en permanent kursverksamhet för lärare i estetiska ämnen nödvändig.

På förslag av utskottet antog rådet en rekommendation (nr 15) till regeringarna 1. att i samband med arbetet rörande harmonisering av de nordiska skolordningarna pröva frågan om en reformering och effektivisering av skolans undervisning i estetiska ämnen, 2. att i samråd producera läromedel för denna undervisning samt 3. att vidtaga åtgärder för åstadkommande av en permanent nordisk fortbildning av lärarna på ifrågavarande undervisningsområde.

Ytterligare en undervisningsfråga förelåg till behandling vid sessionen. Ett medlemsförslag om *samarbete angående skolans sexualundervisning* hade väckts av bl. a. herr Thapper. I förslaget hemställdes, att rådet skulle rekommendera regeringarna att inom samtliga skolformer och -stadier i de nordiska länderna i samarbete skyndsamt införa en för olika åldersgrupper anpassad effektiv sexualundervisning, innefattande även upplysning om barnbegränsning. Utskottet underströk visserligen behovet av samarbete mellan de nordiska länderna för att stärka sexualfostrans ställning på skol-schemat men förutsatte, att frågan behandlades i samband med den allmänna prövningen av ett närmande av de nordiska skolordningarna till varandra enligt rekommendation nr 26/1967. Av denna anledning fann utskottet icke skäl förorda en särskild rekommendation i saken.

Mot detta utskottets förslag reserverade sig fyra av utskottets tretton medlemmar. De anförde att, då sexualundervisningen är föremål för diskussion och reformarbete i Danmark, Finland och Sverige, goda förutsättningar förelåg för att i samarbete utforma gemensamma riktlinjer för en för olika stadier och skolformer anpassad sexualfostran. Reservanterna betonade även, att vid gemensamma nordiska överläggningar om en effektivisering av sexualundervisningen även fördelarna av en nordisk samproduktion av läromedel borde beaktas. Vidare påpekades betydelsen av gemensam nordisk utbildning för lärare på sexualundervisningsområdet. Reservanterna ansåg, att vid beredningen av rådets rekommendation nr 26/1967 om harmoniseringen av de nordiska skolordningarna särskild vikt borde läggas vid utformningen av riktlinjer för en effektiv sexualundervisning. I reservationen hemställdes därför att rådet måtte rekommendera regeringarna 1. att i samband med beredningen av rådets rekommendation nr 26/1967 utforma riktlinjer för införandet av en effektiv sexualundervisning i olika skolformer och på olika skolstadier samt 2. att vidtaga åtgärder för åstadkommande av en organiserad fortbildning av vederbörande lärare. Vid omröstning fick den i reservationen intagna rekommendationen 20 röster, medan 36 röstade emot. 2 ledamöter avstod från att rösta. Samtliga i omröstningen deltagande svenska medlemmar röstade mot förslaget utom herr Hernelius, som avstod från att rösta.

Ett medlemsförslag om *samnordisk utbildning av personal i yrkesvägle-*

dande uppgifter hade väckts av bl. a. fröken Ranmark. I förslaget hemställdes, att rådet måtte rekommendera regeringarna att gemensamt utreda förutsättningarna för en samnordisk utbildning av personal i yrkesvägledande uppgifter, särskilt vad gäller kvalificerad fortbildning av yrkesvägledare. Utskottet ansåg, att även om svårigheterna ofta är stora vad gäller samordnad grundutbildning för yrkesvägledare, goda förutsättningar föreligger för en utbyggnad av fortbildningen av dessa. Nuvarande samarbete i form av seminarier och konferenser är värdefullt men alltför sporadiskt. Utskottet påpekade att det föreligger uppgifter för ett nordiskt samarbete rörande ett flertal olika kategorier av yrkesvägledare, bl. a. för skolornas del, liksom vid omskolning och omplacering av vissa kategorier på arbetsmarknaden. Utskottet fann att ett närmare nordiskt samarbete på yrkesvägledarutbildningens område ej torde kunna realiseras utan en grundlig kartläggning av utbildningens nuvarande utformning och på grundval därav uppgjorda förslag till samarbetsformer. Huvudvikten i ett utredningsarbete borde enligt utskottet läggas på frågan om samnordisk kvalificerad fortbildning.

På förslag av utskottet antog rådet en rekommendation (nr 29) till regeringarna att utreda förutsättningarna för nordiskt samarbete på yrkesvägledarutbildningens område särskilt vad gäller kvalificerad fortbildning av yrkesvägledare.

Rådet hade även att behandla frågan om *nordiska skol- och studentbetygs giltighet*. I ett medlemsförslag hemställde bl. a. fru Segerstedt Wi-berg, att rådet skulle rekommendera regeringarna 1. att vidtaga åtgärder för åstadkommandet av automatiskt tillämplbara evalveringsnormer för nordiska skol- och studentbetyg samt 2. att utreda möjligheterna att avlägsna föreliggande hinder för nordiska studerande att vinna inträde till spärrade utbildningslinjer i ett annat nordiskt land än hemlandet. I förslaget anfördes att en omfattande och kontinuerligt ökande migration i Norden medför att ungdom allt oftare tvingas byta utbildningsanstalt på grund av föräldrarnas flyttning. Detta faktum motiverar skyndsamma åtgärder för att åstadkomma automatiskt tillämplbara evalveringsnormer för skolbetyg från de olika länderna. Även om tillskapandet av ett system för evalvering av skol- och studentbetyg under nuvarande förhållanden kan vara besvärligt, måste svårigheterna övervinnas, då frågan är av största praktiska betydelse i socialt avseende. Utskottet ansåg, att regeringarna med det snaraste och oberoende av arbetet på en harmonisering av de nordiska skolordningarna borde utforma gemensamma översättningsnormer för betyg på olika skolstadier. Beträffande medlemsförslaget punkt 2 om utredning av möjligheterna att avlägsna föreliggande hinder för nordiska studerande vid inträde till spärrade utbildningslinjer i annat nordiskt land än hemlandet anmälde utskottet att den slutliga beredningen av denna del av förslaget uppskjutits.

På förslag av utskottet antog rådet en rekommendation (nr 7) till rege-

ringarna att skyndsamt utarbeta automatiskt tillämpbara evalveringsnormer för nordiska skol- och studentbetyg.

Ett medlemsförslag om *samarbete rörande de nordiska språklektorerna* hade väckts av bl. a. herr Björkman. I förslaget hemställdes, att rådet måtte rekommendera regeringarna att utreda förutsättningarna för en fastare administration av den nordiska lektoratsverksamheten vid universiteten och ett ökat samarbete mellan de nordiska språklektorerna. Utskottet framhöll, att på grund av undervisningens och läromedlens fortsatta utveckling ävensom av språklektorernas ofta förekommande brist på kunskaper om undervisning i ett grannland de nordiska språklektorerna borde beredas tillfälle att sammankomma till regelbundna ämneskonferenser för utbyte av erfarenheter och för att dryfta pedagogiska och metodiska spørsmål. Utskottet förordade även en allsidig utredning av den nuvarande lektoratsverksamheten i avsikt att få fram ett förslag till utformning av en effektiv och ändamålsenlig administration, som kan stödja de nordiska språklektorerna i deras verksamhet och samtidigt innebära en större enhetlighet mellan de nordiska länderna vad gäller språklektorernas ekonomiska och sociala förhållanden. Enligt utskottets uppfattning borde en utredning befatta sig även med lektorerna i finska och isländska.

På förslag av utskottet antog rådet en rekommendation (nr 27) till regeringarna 1. att vidtaga åtgärder för åstadkommandet av ett ökat samarbete mellan de nordiska språklektorerna bland annat i form av regelbundna ämneskonferenser samt 2. att utreda förutsättningarna för en fastare organisation av den nordiska lektoratsverksamheten vid utländska universitet och högskolor. Rekommendationen antogs med 45 röster. 1 medlem avstod från att rösta.

3. Radio-, televisions- och filmfrågor

I likhet med tidigare år har utskottet haft att behandla vissa TV-frågor. Sålunda förelåg vid sessionen ett medlemsförslag om *reklamsändningar i television*, väckt av herrar Björkman och Lundström. I förslaget hemställdes, att rådet måtte rekommendera regeringarna i de nordiska länderna att gemensamt pröva frågan om införandet av reklam i television. Utskottet ville inte för närvarande, då utredningsarbete pågår i Danmark och Sverige på ifrågavarande områden, uttala sig beträffande frågan om reklam i television men fann det betydelsefullt att inte länderna var för sig genom ensidiga beslut ställde de andra inför ett fullbordat faktum.

På förslag av utskottet antog rådet en rekommendation (nr 8) till regeringarna i Danmark, Norge och Sverige att länderna inte var för sig utan i samråd tar ställning till reklam i television. Rekommendationen antogs med 50 röster. 1 medlem röstade mot förslaget och 2 avstod från att rösta.

Frågan om *gemensamt TV-program och nordisk TV-programproduktion* hade väckts i ett tilläggsförslag av herr Ohlin och fru Segerstedt Wiberg.

I förslaget hemställdes, att rådet rekommenderar regeringarna 1. att föranstalta om en utredning rörande möjligheterna att vid sidan av de olika ländernas nationella TV-program anordna ett gemensamt nordiskt TV-program samt 2. att bilda ett nordiskt företag konkurrerande med de nationella radioföretagen för produktion av TV-program ägnade för utsändning i två eller flera nordiska länder. Utskottet konstaterade, att man i de enskilda länderna vid utbyggandet av TV-verksamheten prioriterat införande av såväl färgtelevision som en andra kanal för sändning av TV-program. Utskottet ansåg större möjligheter föreligga för införandet av ett separat nordiskt TV-program, när planerna på ett andra program börjat realiseras i samtliga nordiska länder. Utskottet fann därför starka skäl tala för att ytterligare avvakta utbyggnaden av TV-verksamheten i de olika nordiska länderna, tills bättre förutsättningar föreligger för en allvarlig prövning av frågan om införandet av ett separat nordiskt TV-program. Vad gällde frågan om nordiskt företag för produktion av TV-program fann utskottet att ett i stort sett tillfredsställande programutbyte för närvarande förekommer inom ramen för Nordvisionen. Av den anledningen borde åtgärder ej vidtagas för att skapa ett nordiskt bolag. På utskottets förslag beslöt rådet att icke företaga sig något i anledning av tilläggsförslaget.

Vid behandlingen av meddelanden om rekommendation nr 12/1967 angående *utvidgat TV-samarbete* fann utskottet, att det nordiska TV-samarbetet ytterligare utbyggts under 1968. Sålunda hade ett nordiskt kontaktorgan för radio- och TV-spörsmål tillsatts under våren 1968 med uppgift att behandla samlingsfrågor, som inte berörs av det nordiska TV-samarbetet i övrigt samt att ta ställning till internationella spörsmål som aktualiseras av den tekniska utvecklingen. Vidare har kontaktorganet till uppgift att främja strävandena till en ytterligare utbyggnad av radio- och TV-samarbetet och andra frågor, som regeringarna förelägger kontaktorganet eller detta självt finner anledning ta upp till behandling. Vidare meddelades att Finland, Norge och Sverige inlett ett TV-samarbete inom Nordkalottområdet.

Utskottet har även haft att behandla en radiofråga, nämligen i anledning av ett medlemsförslag om *stereofoniska radioutsändningar*, i vilket hemställdes, att rådet måtte rekommendera regeringarna att besluta om införandet av ett gemensamt system för stereofoniska radioutsändningar. Utskottet noterade att två tekniska system för stereorundradio prövats i de nordiska länderna. Förberedelsearbeten i Danmark, Finland och Norge har fortskridit så långt att valet torde komma att falla på det s. k. pilottonsystemet. I Sverige har vid sidan av detta system även ett svenskt system, det s. k. Berglundssystemet, prövats. I Sverige har beslut i frågan ännu icke tagits. Enligt utskottets mening skulle ett gemensamt nordiskt system för stereofoniska radioutsändningar medföra uppenbara fördelar ur tekniska, ekonomiska och kulturella synpunkter för samtliga nordiska länder. Ett sådant gemensamt system vore ett viktigt led i utbyggnaden av

det nordiska radiosamarbetet och helt i överensstämmelse med beslutet att samtliga nordiska länder ansluter sig till samma tekniska system för färg-TV. På förslag av utskottet beslöt rådet antaga en rekommendation (nr 25) till de nordiska regeringarna att besluta om införande av ett gemensamt nordiskt system för stereofoniska radioutsändningar.

4. Nordiska kulturfonden

Vid sessionen förelåg ett tilläggsförslag om *nordiska kulturfonden*, väckt av bl. a. fröken Ranmark och fru Segerstedt Wiberg, vari hemställdes att rådet ville rekommendera regeringarna i de nordiska länderna att snarast möjligt höja det årliga tillskottet till nordiska kulturfonden till sammanlagt 5 miljoner danska kronor. Utskottet noterade, att den i överenskomsten om nordiska kulturfonden fastställda summan om 3 miljoner danska kronor är otillräcklig för att behovet av understöd för brådskande och icke permanenta nordiska kulturella samarbetsprojekt skulle kunna tillgodoses. Utskottet hade i andra sammanhang haft anledning konstatera, att avsevärda medel erfordras för att tillgodose det omfattande behovet av understöd och stipendier inom forskningsområden, där permanenta samarbetsorgan saknas. Nordiska kulturfondens medel var otillräckliga för en verkligt avgörande insats på detta område. Utskottet framhöll vidare, att samarbetsprojekt inom den fria kultursektorn ofta fått träda tillbaka för andra ändamål vid utdelning av fondens medel. Enligt utskottet hade även det årliga fondbeloppet visat sig vara otillräckligt i relation till antalet ansökningar. På utskottets förslag beslöt rådet antaga en rekommendation (nr 26) till regeringarna att snarast möjligt höja nordiska kulturfondens kapital till sammanlagt 5 miljoner danska kronor årligen. Rekommendationen antogs med 44 röster. 2 medlemmar avstod från att rösta, bland dem herr Lundström.

Utskottet behandlade även meddelande om rekommendation nr 38/1968 angående *justering av nordiska kulturfondens kapitalbelopp*. Av meddelandet framgick att regeringarna beslutat verka för genomförandet av den föreslagna höjningen om 250 000 danska kronor i anledning av den danska devalveringen. På förslag av utskottet ansåg rådet spørsmålet för sin del slutbehandlat.

5. Nordiskt musiksamarbete

Vid rådets session förelåg ett medlemsförslag om *nordiskt musiksamarbete*, väckt av bl. a. herrar Kellgren och Lundström. I förslaget hemställdes, att rådet skulle rekommendera regeringarna i de nordiska länderna att utreda möjligheterna för ett ökat nordiskt musiksamarbete genom stöd åt produktion och distribution av nordisk musik på grammofonskiva. Utskottet fann, att ett fastare organiserat musiksamarbete skulle öppna nya

möjligheter att intensifiera den nordiska informationen samt att tillmötesgå den internationella efterfrågan på nordisk musik. Utskottet ansåg särskilt radio- och TV ha goda möjligheter att sprida kännedom om nordisk musik. De små upplagorna av nordisk musik på skiva har hittills ställt den nordiska grammofonproduktionen inför ekonomiska problem, som verkat hämmande på skivproduktionen. Utskottet menade att former borde skapas för beviljande av statliga produktionsbidrag till inspelning av nordisk musik. Då införande av ett system för fördelning av statsbidrag var förenat med betydande svårigheter, borde statsbidragsfrågan bli föremål för en närmare utredning. Beträffande den ekonomiska sidan av skivproduktionen pekade utskottet även på möjligheten att upptaga orkestrarnas ordinarie repertoar av nordisk musik på band eller skiva, vilket system vore ägnat att inbespara onödigt höga repetitionskostnader.

På förslag av utskottet antog rådet en rekommendation (nr 18) till regeringarna att utreda möjligheterna för ett ökat nordiskt musiksamarbete vad gäller informationen om samt produktionen och distributionen av nordisk musik på grammofonskiva samt att därvid beakta behovet av statsunderstöd till denna produktion.

Vid behandlingen av meddelande om rekommendation nr 34/1968 angående *Nordiska rådets musikpris* fann utskottet, att de nordiska ländernas regeringar i princip var eniga om att musikpriset från och med 1968 skulle utdelas vartannat år. Utskottet konstaterade att regeringarna var beredda att vidtaga härför erforderliga ändringar i statuterna för priset. På förslag av utskottet beslöt rådet anse spörsmålet för sin del slutbehandlat.

6. Övrigt

Av meddelande om rekommendation nr 20/1966 angående *samarbete på formgivningens område* framgick, att det nordiska samarbetet inom detta fält varit i starkt stigande på den utomnordiska exportmarknaden. Utskottet förutsatte att regeringarna även i framtiden tillvaratar möjligheterna att ytterligare befästa de nordiska ländernas ställning på formgivningens områden såväl på den nordiska marknaden som den utomnordiska exportmarknaden. På utskottets förslag beslöt rådet att anse spörsmålet för rådets del slutbehandlat.

Vid behandlingen av meddelanden om rekommendation nr 37/1968 angående *världsutställningen i Osaka* uttryckte utskottet sin tillfredsställelse över att samtliga nordiska regeringar beslutat att gemensamt delta i världsutställningen i Osaka 1970. På utskottets förslag beslöt rådet anse spörsmålet för sin del slutbehandlat.

Rådet ansåg även rekommendationen nr 10/1965 angående *nordisk namnlista över växter och djur* för rådets del slutbehandlad, sedan utskottet noterat, att möjlighet förelåg för de nordiska språknämnderna att inom ramen för tillgängliga resurser utarbeta en nomenklatur för växter och djur och att ytterligare åtgärder i ämnet från rådets sida icke var påkallade.

C. Saker förberedda av socialpolitiska utskottet

1. Arbetsmarknadsfrågor

Ett flertal arbetsmarknadsfrågor har i likhet med tidigare år behandlats av socialpolitiska utskottet.

Nära anknytning till arbetsmarknadsfrågorna hade två medlemsförslag berörande samarbete mellan gränskommuner. Bl. a. herr Adamsson och fröken Ranmark hade väckt ett medlemsförslag om *gränskommunalt samarbete*. I förslaget hemställdes, att rådet måtte rekommendera regeringarna att låta genomföra sådana ändringar i kommunallagstiftningen och annan lagstiftning att fasta legala former skapas för samarbetet mellan kommuner över riksgränserna i form av t. ex. kommunalförbund, kommunala bolag eller liknande organ. Utskottet konstaterade liksom förslagsställarna och flertalet remissorgan, att det torde vara uppenbart att, därest fasta former hade funnits för gränskommunalt samarbete, detta redan nu skulle ha haft större omfattning än det har. Utskottet noterade, att i alla nordiska länders kommunallagar bestämmelser saknas om kommunsamarbete utanför landets egna gränser. Aktuellt syntes det därför vara såsom utvecklingen nu går att dessa spörsmål tas upp till behandling på nordiskt plan.

Sedermera hade väckts ytterligare ett medlemsförslag angående samma ämnesområde, nämligen om *gränskommunalt samarbete i Öresundsregionen*, av herrar Adamsson och Cassel. De hemställde, att rådet måtte rekommendera regeringarna i Danmark och Sverige att genom tillägg till och ändringar i ländernas kommunallagstiftning, byggnadslagstiftning och annan berörd lagstiftning ställa till förfogande praktiska fasta former för samarbetet mellan danska och svenska kommuner inom Öresundsregionen, vilka av dessa kunde begagnas för lösande av gemensamma spörsmål.

Sedan det förstnämnda medlemsförslaget återförvisats till utskottet, behandlade utskotten båda förslagen gemensamt. I det första betänkandet hade utskottet uppmärksammat framför allt förhållandena i Tornedalen och längs den norsksvenska gränsen. Däremot hade utskottet i detta icke närmare berört förhållandena i Öresundsregionen. Utskottet var medvetet om att det föreligger en rad samordningsfrågor inom Öresundsregionen, vilka särskilt aktualiseras av den fasta förbindelsen över Öresund och av storflygplatsen. Utskottet framhöll att det tidigare behandlade förslaget avsåg att generellt i ländernas kommunallagstiftning och annan lagstiftning avlägsna alla hinder av rättslig art, vilka kunde antagas försvåra gränskommunalt samarbete, medan det senare förslaget avsåg motsvarande förhållanden i Öresundsregionen. Utskottet fann med hänsyn till att de gränskommunala samarbetsfrågorna i Öresundsregionen har en annan karaktär och storleksordning än i övriga nordiska gränsregioner det önskvärt att regeringarna i Danmark och Sverige föranstaltar om specialstudier rörande omfattningen av behövlig speciallagstiftning för Öresundsregionen.

På förslag av utskottet antog rådet en rekommendation (nr 22) till regeringarna att utreda behovet av och möjligheterna för sådana ändringar i kommunallagstiftningen och annan lagstiftning att fasta legala former skapas för samarbetet mellan kommunerna över riksgränserna.

Av arbetsmarknadspolitiskt intresse var också medlemsförslaget om *zigenarnas förhållanden i Finland och Sverige*. Det hade väckts av bl. a. fru Segerstedt Wiberg. I förslaget hemställdes, att rådet ville rekommendera regeringarna i Finland och Sverige att samverka för vidtagande av åtgärder i syfte att förbättra de i de två länderna bosatta zigenarnas levnadsförhållanden och öka dessas möjligheter till assimilering i samhället. Enligt utskottet torde det i Sverige för närvarande finnas 500—600 finska zigenare med fast bostad, vilka sökt sig till Sverige och här genom nordiska socialkonventionen kommer i åtnjutande av samma sociala förmåner som svenska medborgare. Av det finska remissmaterialet fann utskottet att effektiva åtgärder nu skulle vidtagas i Finland i första hand för att förbättra de finska zigenarnas bostadsförhållanden men även för att ge dem yrkes- och vuxenutbildning. Utskottet utgick från att invandringsströmmen till Sverige av finska zigenare härefter kunde väntas i någon mån minska. En undersökning av de finska zigenarnas förhållanden i Sverige fann utskottet önskvärd, likaså en undersökning på vilket sätt kontakterna mellan ansvariga organ i Sverige och Finland såvitt rör zigenarnas förhållanden kan underlättas. Utskottet fann det lämpligt att frågan om de finska zigenarnas förhållanden i Sverige nu togs upp till behandling, förslagsvis inom Nordiska arbetsmarknadsutskottet, särskilt med hänsyn till att en inom svenska inrikesdepartementet tillsatt arbetsgrupp för behandling av frågan om invandringen till Sverige av zigenare icke behandlar de finska zigenarna.

På förslag av utskottet antog rådet en rekommendation (nr 23) till regeringarna i Finland och Sverige att främja samverkan i syfte att förbättra zigenarnas levnadsförhållanden i dessa länder och att öka dessas möjligheter till anpassning i samhället. Rekommendationen antogs med 45 röster. 1 medlem avstod från att rösta.

Utskottet gavs tillfälle att yttra sig över Nordiska ämbetsmannakommitténs preliminära rapport angående *utvidgat ekonomiskt samarbete* (NU 1969: 1). Utskottet underströk härvid bl. a. betydelsen av att redan existerande lokaliseringspolitiskt samarbete fördjupas och inriktas på praktiska projekt av värde för befolkningen i Finlands, Norges och Sveriges nordligaste delar, där undersysselsättning förekommer på grund av svagt utvecklade näringsliv. Utskottet framhöll även att ett utvidgat nordiskt ekonomiskt samarbete skulle innebära fördelar bland annat genom att ett bättre utnyttjande av arbetskraftsresurserna skulle bli möjligt.

På grundval av *berättelsen från Nordiska arbetsmarknadsutskottet* diskuterade socialpolitiska utskottet vissa frågor med anknytning till arbetsmarknadsutskottets verksamhet. I anslutning till berättelsen ställdes till

Sveriges regering vid sessionen fråga om det var i överensstämmelse med innebörden i avtalet om den fria nordiska arbetsmarknaden att en offentlig myndighet i Sverige, med metoder som de av Västerbottens läns landsting använda, söker värva grupper av danska medicinare för att råda bot på läkarbristen i Sverige, vilken får anses bero på att tillgången på läkare blir otillräcklig genom stränga restriktioner vid intagning av elever till de medicinska fakulteterna. Av svaret framgick att Västerbottens läns landstings rekrytering av danska läkare skett på initiativ av landstinget utan medverkan av någon statlig myndighet. Arbetsmarknadsstyrelsen har erinrat representanter för landstinget om protokollsanteckningen till 1954 års överenskommelse om gemensam nordisk arbetsmarknad angående åtgärder mot privat värvning av arbetskraft i annat av de fördragsslutande länderna.

2. Sociallagstiftningen

Ett tilläggsförslag om *tjänstepensionsförmåner för medborgare i annat nordiskt land*, väckt av bl. a. herr Kellgren, och ett medlemsförslag om *tilläggs pensionering för arbetstagare i gränstrakterna* har behandlats av utskottet. De båda förslagen väcktes redan till rådets femtonde session 1967. I tilläggsförslaget hemställdes, att rådet måtte rekommendera regeringarna i Danmark och Norge att medverka till att konventionen om social trygghet i sin tillämpning kommer att omfatta även i dessa länder förefintlig tilläggs pensionering. Medlemsförslaget innehöll en hemställan att rådet måtte rekommendera regeringarna att medverka till att det i Nordiska pensionsutskottet inledda arbetet på en revision av den nordiska konventionen om social trygghet kommer att påskyndas såvitt gäller frågan om tilläggs pension för arbetstagare i gränstrakterna. Förslag till överenskommelse om ändringar i nordiska konventionen av den 15 september 1955 om social trygghet har nu utarbetats, vilket torde innebära att de i tilläggsförslaget och medlemsförslaget framförda önskemålen blir tillgodosedda. Så snart de föreslagna ändringarna i konventionen ratificerats, vilket kan förväntas ske under våren 1969, avser utskottet föreslå, att de båda förslagen avskrivs.

Utskottet har under åren ägnat stort intresse åt frågan om nordisk *minimistandard rörande sociala förmåner*. Av meddelandet om rekommendationen nr 8/1967 framgick, att Nordiska socialpolitiska kommittén funnit att det för närvarande icke kunde anses motiverat att ta upp frågan om utarbetande av en nordisk konvention angående viss minimistandard rörande sociala förmåner. Härvid hänvisades bland annat till de europeiska instrument om olika sociala förmåner, vilka i stor utsträckning ratificerats av de nordiska länderna och vilka alla tillförsäkrar de av instrumenten omfattade hög social standard. Utskottets flertal delade dessa synpunkter och instämde i att det för närvarande icke fanns anledning att söka få till stånd en nordisk minimistandard rörande sociala förmåner. På förslag

av utskottet beslöt rådet anse spörsmålet för rådets del slutbehandlat.

Med anledning av rekommendation nr 21/1965 angående *samordning av socialhjälpstagstiftningen* hade ett av Nordiska socialpolitiska kommittén tillsatt underutskott framlagt förslag i ämnet. Utskottet uttalade önskemål om att föreliggande möjligheter för en harmonisering av de nordiska ländernas socialhjälpstagstiftning i enlighet med underutskottets förslag skulle beaktas i respektive lands socialdepartement/ministerier och av Nordiska socialförsäkringsutskottet. Ytterligare åtgärder från rådets sida ansågs av utskottet för närvarande icke aktuella. På förslag av utskottet beslöt rådet anse rekommendationen såsom för sin del slutbehandlad.

3. Hälso- och sjukvårdsfrågor

Stor uppmärksamhet har socialpolitiska utskottet ägnat ett medlemsförslag om *likartad lagstiftning om transplantation*, väckt av bl. a. herr Edström. I medlemsförslaget hemställdes, att rådet ville rekommendera regeringarna i de nordiska länderna att medverka till att likartade lagregler om transplantation införes i ländernas lagstiftning. Medlemsförslaget berör tre olika problemställningar, nämligen likartad transplantationslagstiftning, likartad tolkning av dödsbegreppet och upprättande av en nordisk vävnadsbank. Beträffande frågan om likartad nordisk lagstiftning om transplantation konstaterade utskottet att Finland och Sverige har lagregler om tagande av transplantat från avlidna personer. I Danmark gäller en lag om transplantation av 1967, som omfattar transplantation från såväl levande som döda personer. Norge däremot saknar lagstiftning över huvud taget på området. En utredning i ämnet väntas dock bli tillsatt där. Utskottet delade den av många remissorgan liksom av förslagsställarna framförda synpunkten, att det fordras en lagstiftning på vilken läkarna kan grunda sitt handlande vid transplantationsingrepp. Utskottet underströk dock, att en lagstiftning på området i lika hög grad har betydelse för den enskilde individen. En blivande utredning borde närmare överväga huruvida en likartad nordisk lagstiftning skulle avse tagande av transplantat från såväl döda som levande givare. I samband med en undersökning av möjligheterna att införa likartade lagregler om transplantation var det enligt utskottets mening angeläget att den betydelsefulla frågan om tidpunkten för dödens inträde tages upp till behandling. Utskottet fann att i diskussionen om begreppen hjärndöd kontra hjärtdöd det nuvarande dödsbegreppet — hjärtdöd — har starkt stöd i tradition och juridisk praxis. Ämnet som sådant är av naturliga skäl ömtåligt, och att ändra rådande inställning kan förmodas ta relativt lång tid i anspråk. Utskottet menade, att en öppen nordisk debatt, där allmänhetens synpunkter i ämnet kunde klarläggas, otvivelaktigt skulle ha stor betydelse. En blivande utredning om likartad nordisk transplantationslagstiftning borde även ta upp frågan om skapande av en nordisk vävnadsbank med tillgång till ett omfattande biologiskt material, vil-

ken vid behov skulle kunna disponeras av läkare från samtliga nordiska länder.

På förslag av utskottet antog rådet en rekommendation till regeringarna i de nordiska länderna (nr 12) att undersöka möjligheterna för antagande av likartade lagregler om transplantation.

Vid sessionen behandlades ett tilläggsförslag om *nordiskt läkemedelssamarbete* med hemställen, att rådet skulle rekommendera regeringarna att ingå en nordisk överenskommelse om gemensamma regler beträffande registrering av medicinska specialiteter och rörande kontrollen av dessa. Tilläggsförslaget hade tillkommit sedan en gemensam nordisk läkemedelskommitté avgivit förslag till en konvention mellan de nordiska länderna om riktlinjer för harmonisering av ländernas regler beträffande medicinska specialiteter samt för samarbetet beträffande kontrollen av dessa (NU 1968: 7). I tilläggsförslaget framhölls önskvärdheten av att kommitténs förslag snarast realiserades. Det borde dock övervägas att gå ett steg längre och redan från början genomföra en gemensam nordisk registrering av farmaceutiska specialiteter i stället för att, såsom nordiska läkemedelskommittén föreslagit, gå fram stegvis och i första hand få till stånd en harmonisering av ländernas lagstiftning på området. I likhet med flertalet remissorgan fann utskottet det lämpligt att följa läkemedelskommitténs förslag om ett stegvis genomförande av en nordisk registrering. Därvid borde dock harmoniseringsskedet göras kort och ett tidschema för övergångstiden fixeras. Utskottet tillstyrkte, att en nordisk läkemedelsnämnd inrättades som ett normgivande, rådgivande och kontrollerande organ samt att en läkemedelsfond upprättades för forskning, utbildning och information.

På förslag av utskottet antog rådet en rekommendation till regeringarna i de nordiska länderna (nr 16) om 1. att ingå en konvention om riktlinjer för harmonisering av de nordiska ländernas regler om farmaceutiska specialiteter samt för samarbete beträffande kontrollen av dessa, 2. att upprätta en nordisk läkemedelsnämnd som normgivande, rådgivande och kontrollerande organ samt 3. att instifta en nordisk läkemedelsfond för forskning, utbildning och information. Rekommendationen antogs med 42 röster. 2 medlemmar avstod från att rösta.

Bl. a. herr Edström och fru Ekendahl hemställde i ett medlemsförslag om *skeppsmedicinsk forskning*, att rådet måtte rekommendera regeringarna i de nordiska länderna att vidtaga gemensamma åtgärder för en utvidgad skeppsmedicinsk forskning. Enligt utskottets mening borde en forskning inom skeppsmedicinen inriktas på uppföljning av vissa redan gjorda undersökningar med beaktande av pågående och förväntad utveckling inom sjöfarten samt undersökningar påbörjas inom nya fält av skeppsmedicinen, där material nu saknas. Utskottet fann ett nordiskt samgående i denna fråga naturligt med hänsyn till att problemen i fråga torde vara relativt likartade

i samtliga nordiska länder, ävensom med hänsyn till den nordiska arbetsmarknaden för sjöfolk.

På förslag av utskottet antog rådet en rekommendation (nr 10) till regeringarna i de nordiska länderna att vidga möjligheterna för en gemensam skeppsmedicinsk forskning. Rekommendationen antogs med 60 röster. 1 medlem avstod från att rösta.

Ett medlemsförslag om *samarbete på musikterapiens område* hade väckts av bl. a. herr Lars Larsson. I förslaget hemställdes, att rådet skulle rekommendera regeringarna att undersöka möjligheterna för dels ett nordiskt samarbete beträffande forskning på det musikterapeutiska området dels ett nordiskt samgående vid framställning av undervisningsmaterial i form av böcker, instrument m. m. Ett nordiskt samarbete på musikterapiens område borde enligt utskottet i första hand inriktas på undervisningen av utvecklingsstörda barn. En riktigt bedriven musikterapi kan bidra till en stundom förvånande allmän utveckling i positiv riktning av de utvecklingsstörda liksom den kan bli stimulerande i praktiskt taget all fostran och undervisning. Ett nordiskt samarbete på musikterapiens område borde också omfatta forskning. Någon systematisk sådan torde icke förekomma i något av de nordiska länderna. Vidare borde ett nordiskt samarbete inriktas på att sammanställa lämplig instruktionslitteratur, lämpliga elevböcker med musikterapeutiskt fullvärdiga instrument m. m.

På förslag av utskottet antog rådet en rekommendation (nr 17) till regeringarna att undersöka möjligheterna för dels nordiskt samarbete beträffande forskning på det musikterapeutiska området, dels ett nordiskt samgående för framställning av undervisningsmaterial i form av böcker, instrument m. m.

I ett av bl. a. fru Ekendahl och herr Nilsson i Tvärålund väckt medlemsförslag om *permanent nordiskt samarbetsorgan på hälso- och sjukvårdens områden* hemställdes, att rådet ville rekommendera regeringarna, att efter nödig utredning om hur ett permanent nordiskt beredningsutskott av administrativ art för samverkan på hälso- och sjukvårdens område skall utformas tillsätta ett sådant organ. Förslagsställarna menade, att ett förberedande och verkställande organ såvitt avser hälsovårdsfrågor borde komma till stånd som en parallell till Nordiska socialpolitiska kommittén. Enligt utskottets mening skulle ett beredningsorgan på tjänstemannaplanet ha en icke obetydlig uppgift att fylla för att förbereda och verkställa hälsovårdsministermötenas avgöranden ävensom för att bereda hithörande frågor som skall dryflas i Nordiska rådet. Samarbetet hade emellertid efter hand bragts därhän att i oktober 1968 ett gemensamt möte hållits i Oslo med deltagande av cheferna för och tjänstemän från de nordiska medicinalstyrelserna samt av representanter för de för hälso- och sjukvården ansvariga departementen/ministerierna i de nordiska länderna. Ett motsvarande möte planeras att hållas i Island under sommaren 1969. Regelbundna

gemensamma möten av den art medlemsförslaget avsåg hade därmed kommit till stånd och medlemsförslagets syfte hade uppnåtts. Då ytterligare åtgärder från rådets sida enligt utskottets mening icke var erforderliga, föreslog utskottet rådet att icke företaga sig något i anledning av medlemsförslaget. Rådet beslöt i enlighet härmed.

Vid behandling av meddelande om rekommendation nr 12/1966 angående utbyggnad av *Nordiska hälsovårdshögskolan* yttrades att frågan huruvida bestämmelserna om kostnadsram för skolans verksamhet skall utgå ur avtalet för högskolan eller höjas är föremål för diskussion mellan ländernas regeringar. Enligt utskottets mening borde bestämmelserna om kostnadsram i avtalet utgå. Utskottet fann icke anledning föreligga att vidtaga ytterligare åtgärder i anledning av 1966 års rekommendation. På utskottets förslag beslöt rådet anse rekommendationen för sin del slutbehandlad.

I anslutning till meddelande om rekommendation nr 16/1968 angående *sjukvårdssamarbete i Tornedalen* hade till Sveriges regering riktats fråga om regeringen, innan beslutet om nedläggning av lasarettet i Haparanda fattades, bringat innehållet i rekommendationen till vederbörande ansvariga sjukvårdsmyndigheters kännedom och vidare om vilka åtgärder regeringen avsåg att vidta med syfte att lösa sjukvårdsförhållandena i Tornedalen i överensstämmelse med sagda rekommendation. Av svaret framgick att Norrbottens läns landsting förklarat sig villigt att på sjukhusen i Norrbottens län bereda slutet vård åt patienter från viss del av norra Finland under i princip samma förutsättningar som gäller för utomlänspatienter i Sverige. Detta erbjudande förutsätter motsvarande erbjudande från finsk sida. Beträffande förhållandena vid lasarettet i Haparanda meddelades, att läkarfrågan där lösts för den närmaste tiden och att lasarettet skulle finnas kvar tills vidare.

Av meddelanden om rekommendation nr 14/1964 angående *högre utbildning för socialpersonal* framgick att en i ämnet utarbetad rapport om samnordisk socialutbildning överlämnats till de nordiska ländernas regeringar med förslag om viss försöksverksamhet med kompletteringsutbildning för personal på det sociala området. De i rapporten framlagda förslagen tillfredsställde icke utskottets önskemål om möjlighet till samnordisk utbildning. Behovet av en samnordisk utbildning för bland annat lärare vid socialhögskolorna kvarstod, och det var av intresse att denna fråga togs upp till behandling på nordisk bas. I detta läge fann utskottet icke skäl föreligga för ytterligare åtgärder i anledning av denna rekommendation. På förslag av utskottet beslöt rådet att anse rekommendationen för sin del slutbehandlad.

4. Föreningensfrågorna

Till sextonde sessionen hade väckts ett medlemsförslag om *samarbete rörande föreningensfrågorna* av bl. a. herr Cassel. I medlemsförslaget hem-

ställdes, att rådet måtte rekommendera regeringarna att gemensamt undersöka förutsättningarna för att få till stånd en enhetlig bedömning av vilka samhällsätgärder som bör vidtagas till skydd för människornas hälsa och den naturmiljö som omger dem gentemot de föroreningar och störningar, vartill den moderna tekniken ger upphov. Detta medlemsförslag har givit utskottet omfattande arbetsuppgifter under de två senaste åren. Förslaget var bl. a. föremål för allmän debatt vid rådets sextonde session år 1968. Efter sessionen hade utskottet återupptagit behandlingen på grundval av det i saken föreliggande materialet samt de vid debatten i rådet framkomna synpunkterna. På hemställan av utskottet hade en analys av föreliggande samarbetsmöjligheter i Norden på föroreningsområdet företagits inom Nordforsk, publicerad under titeln »Nordforsks miljövårdsutredning. Samarbete rörande föroreningsfrågorna» (NU 1969:3). I likhet med många remissorgan behandlade utskottet utförligt frågans internationella aspekter. Med tillfredsställelse hälsade utskottet det initiativ som från svensk sida tagits i FN och som lett till beslut om en internationell miljövårdskonferens 1972. Utskottet underströk vikten av gemensamt nordiskt uppträdande och gemensamma nordiska initiativ i internationella sammanhang på miljövårdens område. Utskottet framhöll vidare, att en internationell lagstiftning omfattande hela miljövårdsområdet bör eftersträvas och göras så likartad som möjligt i alla de nordiska länderna. Kontaktorgan med kompetens på hela miljövårdsområdet borde inrättas i varje nordiskt land. Genom sådana tvärgående kontaktorgan skulle såväl de nordiska som det internationella samarbetet på området underlättas. Här betonade utskottet vikten av att det legislativa och administrativa samarbetet inom miljövården inriktas på att få till stånd normer, riktlinjer och därmed jämförliga tillämpningsregler avsedda att komplettera lagstiftning och att göra dessa stadganden i tillämpliga fall så nordiskt enhetliga som möjligt. Vidare menade utskottet, att utbildning av miljövårdsexperter med fördel kunde åtminstone delvis ordnas på nordisk bas. Härvid hänvisades till verksamheten vid Nordiska hälsovårdshögskolan i Göteborg. Slutligen underströk utskottet nödvändigheten av att medborgarna i de nordiska länderna informeras om miljöproblemens betydelse och om förorenings-situationens utomordentliga allvar.

På förslag av utskottet antog rådet en rekommendation (nr 4) till regeringarna att skapa förutsättningar för ett effektivt nordiskt samarbete på miljövårdens område, exempelvis i de av Nordforsk föreslagna formerna: nationell lagstiftning på miljövårdsområdet, kontaktorgan med kompetens på hela miljövårdsområdet i varje nordiskt land, likartade nordiska tillämpningsregler, vidgade nordiska utbildningsmöjligheter på miljövårdens område och intensifierad upplysning till allmänheten om föroreningsproblemen.

Stor uppmärksamhet har utskottet ägnat frågan om *användande av en-*

gångsförpackningar. I ett medlemsförslag, väckt av bl. a. fru Ekendahl, hemställdes, att rådet måtte rekommendera regeringarna att undersöka möjligheterna för en likartad lösning av de problem som är förenade med användningen av engångsförpackningar. Medlemsförslaget har varit föremål för synnerligen omfattande remissbehandling. Lagfästa förbud mot användande av engångsförpackningar finns inte för närvarande i något av de nordiska länderna. I Danmark övervägs dock införande av lagstiftning med förbud mot användande av engångsglas för öl och mineralvatten. I Norge gäller sedan 1965 en frivillig överenskommelse mellan bryggerierna, mineralvattenfabrikanterna och A/S Vinmonopolet, varigenom producenterna avstår från att använda engångsglas till öl och mineralvatten. I Finland förekommer engångsglas i relativt ringa omfattning. En svensk utredning arbetar för närvarande med ifrågavarande spörsmål. Lämpligt syntes det enligt utskottet vara att en gemensam nordisk undersökning kom till stånd så snart som möjligt för att undvika att något nordiskt land binder sig vid en lösning, som kan försvåra ett nordiskt samgående. Vid en bedömning av möjligheterna att lösa de problem som är förknippade med bruket av engångsförpackningar pekade utskottet på nödvändigheten av att genom forskning och utvecklingsarbete nå fram till mera lättförstörbara förpackningsmaterial. Utskottet ansåg att redan igångsatt forskningsarbete borde intensifieras i samverkan mellan de nordiska länderna. Samhällets renhållningsväsende borde byggas ut med hänsyn till det nya läge som bruket av engångsförpackningar skapar. Genom lagstiftning, undervisning och information borde vidare nedskräpning kunna förebyggas. På förslag av utskottet antogs en rekommendation (nr 5) till regeringarna att undersöka möjligheterna för en likartad lösning av de samhällsproblem som det ökade bruket av engångsförpackningar föranleder.

Av meddelande om rekommendation nr 2/1966 angående *forskning och utbildning på vattenvårdens område* framgår att samarbete på vattenvårdens område pågår framför allt inom ramen för de nordiska vattenvårdsmötena och Nordforsks verksamhet. Utskottet noterade, att det nordiska samarbetet på vattenvårdens område givits fasta former genom de årligen förekommande nordiska vattenvårdsmötena. Samarbetet borde i första hand fortsätta i denna form. På förslag av utskottet ansåg rådet rekommendationen som för sin del slutbehandlad.

5. *Arbetarskyddsfrågor*

Frågan om ett utbyggt samarbete på *arbetarskyddets område* hade tagits upp i rekommendation nr 4/1967. I anledning av en fråga till regeringarna om vilka åtgärder regeringarna hade för avsikt att företaga för att få i gång ett effektivt samarbete på arbetarskyddets område i överensstämmelse med rekommendationen lämnades vissa upplysningar. Utskottet

fann de åtgärder, som vidtagits för att söka effektivisera det nordiska samarbetet på arbetarskyddets område, ej tillräckliga. För att rekommendationens syfte skulle kunna uppnås borde verksamheten inom Nordiska maskinkommittén eller annat för ifrågavarande verksamhet lämpligt organ effektiviseras.

6. *Livsmedelslagstiftning m. m.*

Utskottet har under många år behandlat frågan om likartad nordisk livsmedelslagstiftning m. m. I meddelanden om rekommendation nr 11/1962 angående *likartad livsmedelslagstiftning m. m.* hade Norges regering å samtliga regeringars vägnar upplyst att det nordiska samarbetet på livsmedelslagstiftningens område skulle omhändertas av en speciell arbetsgrupp inom Nordiska metodikkommittén i enlighet med ett förslag från rådets presidium. Fiskeriministeriet och landbruksministeriet i Danmark hade emellertid i särskilt meddelande anfört, att ministerierna ställde sig negativa till ett sådant arrangemang liksom till frågan över huvud taget om en harmonisering av de nordiska ländernas livsmedelslagstiftning. I anledning härav hade till Danmarks regering ställts frågan om Danmark hade intresse av att en harmonisering av de nordiska ländernas livsmedelslagstiftning kommer till stånd. Av det svar som Danmarks regering lämnade på frågan fann utskottet, att danska regeringen är positivt inställd till en harmonisering av den nordiska livsmedelslagstiftningen. Utskottet underströk betydelsen av förslaget om en utvidgning av Nordiska metodikkommitténs arbete för genomförande av ifrågavarande rekommendation.

Vid behandling av meddelande om rekommendation nr 18/1965 angående *samarbete på näringsforskningens område* framhöll utskottet att enligt sakkunniga som hörts i ämnet behov föreligger av någon form av nordiskt samarbetsorgan på näringsforskningens område och att ett sådant samarbete skulle kunna utövas genom en särskild samordningskommitté i forskningsrådets regi. Enligt de sakkunniga vore det lämpligt, att inom de nationella medicinska forskningsråden utse representanter att ingå i en nordisk arbetsgrupp med uppgift att samverka och koordinera detta arbete på näringsforskningens område i de nordiska länderna. Utskottet anslöt sig till de sakkunnigas förslag i detta avseende och föreslog att en nordisk arbetsgrupp på näringsforskningens område skulle tillsättas. Vidare åtgärder från rådets sida i anledning av rekommendationen ansågs icke aktuella och rådet beslöt att rekommendationen var slutbehandlad.

7. *Övrigt*

Vid sessionen förelåg ett medlemsförslag om utbildning av *ortopediska handskomakare och protestekniker*. I förslaget hemställdes att rådet måtte rekommendera regeringarna att vidtaga åtgärder för åstadkommande av en samnordisk specialutbildning för ortopediska handskomakare och pro-
3 — *Bihang till riksdagens protokoll 1969. 1 saml. Nr 71*

testekniker. I likhet med flertalet remissinstanser kunde fastslås det ringa rekryteringsbehovet i varje land för sig av ortopediska handskomakare och protestekniker. Likaså är utbildningsbehovet i alla nordiska länder för ifrågavarande yrkesgrupper jämförelsevis ringa. Ett nordiskt samgående för lösande av frågan syntes därför utskottet väl motiverat. Sedan rådets presidium på förslag av utskottet i skrivelse hemställt hos de nordiska ländernas regeringar om åtgärder för att få till stånd en sammordisk utbildning för ortopediska handskomakare och protestekniker (bandagister), fann utskottet ytterligare åtgärder från rådets sida för närvarande icke nödvändiga. På utskottets förslag beslöt rådet därför att icke företaga sig något i anledning av medlemsförslaget.

D. Saker förberedda av trafikutskottet

1. Nordisk transportpolitik och vidgat ekonomiskt samarbete

Inom ramen för frågan om en nordisk transportpolitik har rådet på förslag av trafikutskottet tidigare antagit en rekommendation om godstransporter med lastbilar (nr 1/1967). Under tiden sedan föregående års session har trafikutskottet inom det mycket omfattande område som transportpolitiken utgör behandlat sjöfartsfrågor. Utskottet har gått igenom de aktuella spörsmålen om särskilda sjövägsregler för stora fartyg, särskilt tankfartyg, och de katastrofrisker som är förbundna med sådana fartygs gång i trånga farvatten som de nordiska. Ett medlemsförslag som väckts i saken behandlas nedan under punkt 6. Utskottet har också behandlat finansieringen av serviceanordningar för sjöfarten.

Vidare har utskottet gått igenom material om de nordiska ländernas transportpolitik, sedd i relation till Romtraktatens bestämmelser och hittillsvarande tillämpning på detta område.

Efter ingående överväganden och hörande av sakkunniga har utskottet med stöd av presidiet tillsatt en arbetsgrupp med uppgift att företa en översiktlig kartläggning av behovet av stora trafikanläggningar som kan betjäna hela det nordiska området eller väsentliga delar därav. Arbetsgruppen, vars svenske medlem är professor Sven Godlund, har genom kultur-geografiska institutionen i Göteborg den 21 februari 1969 avgivit en interimrapport »NORDEN en lokaliserings- och kommunikationsregion». Utskottet beslöt att fortsätta behandlingen av interimrapporten efter sessionen och att avvakta arbetsgruppens slutliga rapport.

Mot bakgrund av att transportfrågorna inte behandlats i Nordiska ämbetsmannakommitténs preliminära rapport om ett *utvidgat nordiskt ekonomiskt samarbete* (NU 1969: 1) gjorde utskottet ett uttalande om att dessa spörsmål bör tas med i de fortsatta undersökningarna rörande det utvidgade samarbetet. I trafikutskottets uttalande om rapporten framhålls, att det nordiska samarbetet inom transportsektorn, som hittills utveck-

lats på ett sådant sätt att alla länderna haft fördelar, bör föras vidare och utbyggas ytterligare i samband med ett utvidgat ekonomiskt samarbete. Integrationen inom det nordiska näringslivet, särskilt industri och handel, förutsätter en motsvarande utbyggnad av transportapparaten. Om denna sektor hålls tillbaka, kan den fortsatta integrationsprocessen försejas. Transportfrågorna har därför sin givna plats vid utredningen av ett utvidgat ekonomiskt samarbete. Särskilt viktigt fann utskottet det vara att trafikinvesteringarna kommer med i övervägandena mot bakgrund av dessas storleksordning och av att samhället som samordnare och kapitalförsörjare i realiteten beslutar om dessa investeringar. Den framtida planläggningen av flygplatser, vägar och hamnar bör ske med utgångspunkt från en nordisk helhetssyn, varjämte en gemensam nordisk transportpolitik bör fastställas i syfte att få ett rationellt utnyttjande av transportapparaten.

Trafikutskottet beklagade, att transportsektorn icke redan tidigare behandlats av ämbetsmannakommittén. Denna integrerande del av ett utvidgat ekonomiskt samarbete borde tas med i det fortsatta utredningsarbetet och trafiksamarbetet — så preciserat som den knappa tiden fram till den 15 juli tillåter — borde tas upp som en särskild punkt i det traktatutkast, som skall färdigställas till nämnda datum. Traktattexten bör, ansåg utskottet, utformas med tanke på att inom inte alltför lång tidrymd ett förslag utarbetas som kan ligga till grund för beslut om samarbetets vidare utveckling inom transportområdet. Detta uttalande rekommenderar rådet skola beaktas i det fortsatta arbetet med frågan om ett vidgat ekonomiskt samarbete (rek. nr 9).

2. Öresundsfrågor

Följande Öresundsfrågor behandlades av rådet under sessionen: en fast förbindelse över Öresund, storflygplats på Saltholm och gränskommunalt samarbete i Öresundsregionen. Det senare spørsmålet förbereddes av socialpolitiska utskottet jämsides med ett allmänt förslag om gränskommunalt samarbete (se ovan punkt C 1).

Sedan föregående års session hade frågan om fast förbindelse och storflygplats avancerat, icke minst genom danska regeringens beslut att den 18 februari 1969 för folketinget lägga fram ett förslag till lag om placeringen av en ny flygplats för Köpenhamn. Förslaget hade genomgått en första behandling i folketinget. De av kommunikationsministrarna i Danmark och Sverige i februari 1968 tillsatta ämbetsmannadelegationerna, som hade i uppgift att i samarbete förbereda regeringsöverläggningar i sådana frågor rörande fast förbindelse över Öresund och storflygplats i Öresundsregionen som är gemensamma för de båda länderna, avslutade sitt gemensamma arbete i februari 1969.

Med anledning av bl. a. synpunkter som framförts vid remissbehandlingen av föreliggande utredningar om fast förbindelse och storflygplats (se skr./1968/78 punkt D 3) hade delegationerna kompletterat och reviderat utredningsmaterialet. Delegationerna hade bl. a. med hjälp av experter gjort ytterligare utredningar om de bullerstörningar som kan uppkomma omkring en flygplats. Med hänsyn till den stora betydelse som bullerfrågan har för berörda områden av Skåne hade svenska kommunikationsdepartementet låtit bl. a. närmast berörda myndigheter och kommuner yttra sig över det nya utredningsmaterialet.

I ett medlemsförslag av bl. a. herrar Cassel, Holmberg och Lundström om *finansiering och administrering av en broförbindelse över Öresund* hade föreslagits att Nordiska rådet skulle rekommendera regeringarna i Danmark och Sverige att vid förhandlingarna om en fast förbindelse över Öresund och en storflygplats i Öresundsregionen beakta de synpunkter som anförts i medlemsförslaget. Däri framhålles bl. a. att, oberoende av hur man löser frågan om den fasta förbindelsens finansiering, det torde stå helt klart, att det är behövt och fördelaktigt ur många synpunkter med en central administrerande instans som ges ansvaret för att efter statsmakternas direktiv i detalj projektera företaget, ingå entreprenadkontrakt och över huvud taget ha ledningen av bro- och tunnelbyggandet. Detta centrala administrativa organs uppbyggnad och uppgifter måste givetvis anpassas till den finansieringsform, som kommer att väljas, och till de villkor, om vilka de båda ländernas riksdagar och regeringar kan komma att enas. När förbindelsen är färdigbyggd torde en särskild, gemensam dansk-svensk administration behövas för att handha driften av anläggningen.

För storflygplatsen menade förslagsställarna att problemen delvis blir annorlunda, då storflygplatsen kan väntas komma att ligga inom ett lands territorium, men en mängd frågor rörande både finansiering och den framtida driften behöver lösas gemensamt. Om den fasta förbindelsen och storflygplatsen Saltholm skall byggas samtidigt, måste de två projekten helt samordnas, vilket torde komma att nödvändiggöra ett centralt administrerande organ gemensamt för bägge företagen.

Förslaget tar också upp finansieringsfrågorna och förordar såsom den närmast till hands liggande lösningen att byggandet av båda anläggningarna inklusive finansieringen överlåtes till ett enskilt konsortium, som får de i sammanhanget erforderliga koncessionerna. Denna huvudlösning utesluter dock inte medverkan av både stat och kommun tillsammans med näringslivet. Slutligen framhålles i förslaget att det fortsatta arbetet med Öresundsfrågorna bör planläggas så att regeringsförslagets framläggande i parlamenten samordnas, möjliggörande samtidig behandling i Danmarks folketing och Sveriges riksdag.

Efter en genomgång av de svenska remissuttalandena över betänkandena

»Fasta förbindelser över Öresund» (NU 1967: 14) och om en storflygplats i Öresundsregionen (NU 1968: 2, 3 och 4) samt av en PM av den 22 februari 1968 från SAS gav trafikutskottet uttryck för sin uppfattning i en skrivelse den 7 juni 1968 till presidiet, som överlämnade skrivelsen till regeringarna. I skrivelsen konstaterade utskottet att en mycket stor enighet rådde om att en fast förbindelse snarast måste komma till stånd mellan de båda länderna. Vidare konstaterades att en sådan förbindelse i första hand bör placeras i läget Malmö—Köpenhamn men att det sedermera med all säkerhet kommer att bli aktuellt att låta denna efterföljas av en fast förbindelse i Hälsingborg—Helsingör-läget. Det syntes naturligt att bron bör finansieras med avgifter och att byggandet och finansieringen av företaget anförtros åt ett privat konsortium under medverkan och kontroll av statliga myndigheter i Danmark och Sverige. I ett sådant konsortium syntes det lämpligt att Köpenhamn och Malmö städer tar del. Utskottet var för sin del övertygat om att ett principbeslut snarast möjligt borde kunna träffas och att alla ansträngningar måste göras, så att Danmarks och Sveriges regeringar kan framlägga förslag i ärendet till respektive parlament.

I ett tilläggsförslag väckt av samtliga de medlemmar som deltog i utskottsmötet den 8 februari 1969, bl. a. herrar Cassel och Lundström, föreslogs en rekommendation om *fattande av beslut i Öresundsfrågorna*. I förslaget anfördes att de företagna undersökningarna, bl. a. om bullerproblemen, hade visat att en storflygplats placerad på Saltholm väl kan fylla alla de anspråk, som kan och bör ställas på en sådan, utan att allvarigare olägenheter uppstår på den svenska sidan av Öresund på grund av flygbuller. Det finns sålunda icke någon anledning att vidare uppskjuta ett ställningstagande av detta skäl. Förslagsställarna utgick härvid ifrån att en storflygplats på Saltholm självfallet kommer att byggas och drivas så, att den föranleder minsta möjliga sanitära olägenheter för invånarna på båda sidor av Öresund.

Förslaget gick ut på att rikta en rekommendation till Danmarks regering att, under förutsättning att Danmarks väntade beslut om storflygplats kommer att avse Saltholm, lämna den svenska regeringen utfästelse om att denna flygplats kommer att utnyttjas på ett sådant sätt, att störningar för svensk bebyggelse i görligaste mån undviks, och till Danmarks och Sveriges regeringar att i samråd med de andra nordiska länderna före den 15 juli 1969 fatta de beslut i övrigt, som erfordras för placeringen av Öresundsregionens storflygplats och sträckningen av den första fasta förbindelsen över Öresund.

När utskottet sammanträdde under sessionen i Stockholm bekräftades den inställning som kom till uttryck i refererade skrivelse den 7 juni 1968. Därefter framkomna upplysningar och material har enbart stärkt utskottets uppfattning att genomförande av projekten rörande storflygplats på

Saltholm och fast förbindelse över Öresund mellan Köpenhamn och Malmö icke är förbundet med andra problem än sådana som kan lösas på ett tillfredsställande sätt.

Det danska lagförslaget om placering av en ny flygplats för Köpenhamn innehåller förslag till bemyndigande för ministern att låta utarbeta en plan för etappvis genomförande av en ny storflygplats på Saltholm. Flygplatsplanen skulle innehålla det för en senare projektering nödvändiga programmet för anläggning av den första etappen av storflygplatsen med tillhörande tunnelförbindelse mellan Amager och Saltholm med hänsyn tagen till möjligheterna för inpassning av en fast förbindelse över Öresund i Köpenhamn—Malmölinjen. Genom frågans tidigare behandling i folkettinget kunde sägas att det i realiteten föreligger ett principbeslut om flygplatsens placering på Saltholm även om lagförslaget inte hann slutligt godkännas före råds-sessionen.

I sitt betänkande över de båda förut nämnda förslagen om finansiering av en fast förbindelse och om besluts fattande konstaterade trafikutskottet med tillfredsställelse, att de danska och svenska kommunikationsministrarna redan haft ett möte i februari 1969 och att de dansk-svenska regeringförhandlingarna skall börja den 10 april 1969.

Utskottet förutsatte att den danska regeringen under dessa förhandlingar ger den svenska regeringen utfästelse om att flygplatsen på Saltholm kommer att utnyttjas på ett sådant sätt att oacceptabla störningar av svensk bebyggelse undviks. Vidare förutsatte utskottet att det blir möjligt för övriga nordiska länder att delta i projektet om storflygplatsen om de så önskar.

Enligt utskottets mening var det i hög grad önskvärt att beslut fattas så snart som möjligt i Öresundsfrågorna både med hänsyn till samhällsplaneringen i området och transportväsendet och näringslivet i stora delar av Norden. Även om man kunde vänta sig att direkta flygförbindelser i framtiden upprättas till vissa större nordiska städer, kommer enligt utskottets mening Saltholm att som Nordens storflygplats bli av stor betydelse för utvecklingen av interkontinental och övrig internationell trafik.

Vid de förestående dansk-svenska förhandlingarna borde man också överväga möjligheten att bilda ett dansk-svenskt konsortium med deltagande av stat och kommun, som erhåller koncession och som kan ta upp lån med statsgaranti samt förestå byggandet av den fasta förbindelsen under statlig kontroll.

På förslag av utskottet antog rådet en rekommendation (nr 21) varihemställes a) till Danmarks och Sveriges regeringar att i samråd med övriga nordiska länder före den 15 juli fatta behövliga beslut rörande storflygplats på Saltholm och anläggande av den första fasta förbindelsen över Öresund och b) till Danmarks regering att ge den svenska regeringen utfästelse om att denna flygplats kommer att utnyttjas på ett sådant sätt att oacceptabla störningar av svenskt område undviks. 45 medlem-

mar röstade för rekommendationen och 6 avstod från att rösta bl. a. herr Eric Carlsson.

3. *Fri gränspassage och utgående passkontroll*

Fri gränspassage till lands för resenärer som medför endast tullfritt gods hade tagits upp i ett medlemsförslag av bl. a. herr Cassel. Denna fråga fördes fram av Nordiska parlamentariska kommittén för friare samfärdsel m. m. redan 1957, men på grund av de centrala myndigheternas motstånd kunde den åsyftade reformen inte då genomföras. I förslaget hänvisas till pressrapporterna från tid till annan om de svårigheter, som förorsakas enskilda av att gränspassage är tillåten endast på vissa platser utmed gränsen. De bygder som berörs av dessa svårigheter är t. ex. Tornedalen och Värmland. Erfarenheterna av det jämförelsevis fria system vi har i Norden visar enligt förslagsställarna att man kan ta ytterligare det steg på vägen mot en fullständig frihet att röra sig över gränserna, som en rätt till fri gränspassage skulle innebära. I förslaget hemställdes, att Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att låta öppna gränserna mellan de nordiska länderna och möjliggöra för personer, som endast medför tullfritt och införsellett gods, att överskrida de internordiska gränserna på valfritt ställe, allenast med de undantag som motiveras av militära hänsyn.

I trafikutskottet rådde allmän enighet om att det särskilt för gränsborna — inte minst i Tornedalen — men också för godstrafiken och för de resande, bl. a. turisterna, är ett ofta starkt behov av att kunna passera de internordiska landgränserna annorstädes än vid de nuvarande övergångsställena. Denna uppfattning har bekräftats och stärkts genom utskottets egna iakttagelser under en resa i Värmlands län och angränsande norska fylken i augusti 1968.

De i remissuttalandena anförda betänkligheterna av försvars- och säkerhetspolitisk karaktär kunde utskottet icke tillägga avgörande vikt. Förslagsställarna har också själva gjort undantag i fråga om en fri gränspassage när fråga är om militära skyddsområden.

Huvudproblemet i samband med införande av fri gränspassage består enligt utskottets uppfattning i att samtidigt tillförsäkra tullmyndigheterna möjlighet att lösa sina uppgifter, icke bara uttagande av tull för varor utan EFTA-ursprung och skatter och andra avgifter, utan även kontroll av efterlevnaden av införsel föreskrifter avseende t. ex. levande djur, gifter, narkotika och vapen samt valutakontroll m. m. Redan nu gäller att trafikanter, som medför gods som skall förtullas, avgiftsbeläggas eller kontrolleras, skall använda sig av de särskilda tullvägarna och anmäla sig vid där upprättad gränsstation. I annat fall får alltså vederbörande utnyttja väg där gränsovergångsställe har inrättats. Utskottet uttalade sig till förmån för inrättande av fler tullvägar där så är behövligt.

Vad avser den i ett remissvar uttalade faran för att en liberalisering av

gränskontrollen skall öka möjligheterna för narkotikasmuggling hänvisade utskottet till att en kontroll vid de internordiska gränserna knappast har något större praktiskt värde och knappast kan verka preventivt. Utskottet hänvisade till sina uttalanden i denna fråga beträffande en rekommendation om åtgärder mot illegal införsel av narkotika (nr 20/1968; se Nordisk Råd 1968 s. 2212).

På förslag av utskottet antog rådet en rekommendation (nr 1) vari hemställes till regeringarna i Finland, Norge och Sverige att ge resande som endast medför tull-, avgifts- och införselsfritt gods rätt att passera de internordiska landgränserna fritt, med de undantag som motiveras av förekomsten av militära skyddsområden. 56 röstade för och 1 medlem mot rekommendationen.

Upphävande av den utgående passkontrollen i första hand på skandinaviska flygplatser hade föreslagits i ett medlemsförslag. I detta anfördes att det finns en allmän strävan att så mycket som möjligt förkorta de olika expeditionsmomenten som en passagerare måste genomgå före avresan. Ett moment är den utgående passkontrollen. Förslagsställarna hänvisade till att bl. a. insättande av moderna storflygplan gjorde en minskning av expeditionstiden nödvändig.

Som ett resultat av utskottets överläggningar med danska myndigheter, då från utskottsmedlemmarnas sida påpekades det onödiga i att resenärer mellan nordiska länder, som inte skall passkontrolleras, får stå i samma kö som resande till icke-nordiska destinationer, inrättades på Kastrop en särskild utgång till transithallen för resande till nordiska länder. Särskilt vid tillfällena med en stor mängd resenärer, t. ex. vid charterresornas avgång, innebär denna anordning en lättnad för resande mellan nordiska länder. Enligt utskottet borde samma ordning även införas vid övriga större nordiska flygplatser, eftersom man erfarenhetsmässigt vet att det vid tider av stark passagerartillströmning vanligen uppstår köer vid den utgående passkontrollen.

Enligt utskottets mening är den ingående passkontrollen den viktigaste uppgiften för passpolisen, som bör koncentrera sig till denna uppgift. Utskottet fann att den regelbundna utgående passkontrollen utan betänkligheter kan upphävas men att polisen skall ha möjlighet att företa stickprovskontroll. Upplysningar hade inhämtats från myndigheterna rörande antalet utresande vid vissa flygplatser och passpolisens kontroll av dessa resande. Dessa visade att det i förhållande till det stora antalet resenärer över huvud taget är ett helt försvinnande litet antal efterlysta som stoppas vid utresan. Trafikutskottet ansåg att polisen borde kunna spåra upp dessa personer på ett mer ändamålsenligt sätt än genom att besvära alla utresande med en fullständig passkontroll.

Antalet resenärer som inte har pass eller har felaktigt pass är också helt minimalt. Emellertid är det först och främst i den resandes eget intresse

att med hänsyn till den fortsatta resan utanför Norden vara i besittning av ett giltigt pass. Ur den resandes synpunkt kunde alltså passpolisens verksamhet i detta avseende betraktas som i viss mån en service. Utskottet fann att denna funktion icke var en tillräcklig grund för att upprätthålla den utgående passkontrollen.

Utskottets konklusion blev att den regelbundna passkontrollen för utresande kan avskaffas på flygplatserna. Eftersom likartade förhållanden torde göra sig gällande vid andra gränsövergångsställen föreslog utskottet att myndigheterna företar en undersökning härav i syfte att avskaffa all regelbunden utgående passkontroll. De resurser som härigenom skulle kunna frigöras borde rimligen kunna brukas vid inresekontrollen av det ständigt ökande antalet resenärer.

På utskottets förslag antog rådet en rekommendation (nr 2) till regeringarna att avskaffa regelbunden utgående passkontroll på flygplatserna och att överväga avskaffande av utgående passkontroll vid andra gränsövergångsställen.

4. *Tullbehandlingen av postpaket och tullfri införsel av resgods, sprit och tobak*

I ett medlemsförslag väckt av bl. a. herr Lundström hade föreslagits att rådet skulle anta en rekommendation till regeringarna att genomföra en ordning innebärande att *postpaket* från annat nordiskt land utlämnas av postverket utan dröjsmål direkt till mottagaren och utan kostnader för denne.

Trafikutskottet var av den uppfattningen att den nödvändiga tullkontrollen av postpaket bör ske på enklaste sätt och att det särskilt i fråga om postpaketen bör finnas möjligheter till förenklingar. En väsentlig del av försändelserna kunde antas vara av sådan art att rationaliseringshänsyn talade för att låta tullkontrollen inskränka sig till en kontroll av postens dokument, medan möjligheten till stickprovskontroll av innehållet bibehålles.

På förslag av utskottet antog rådet en rekommendation (nr 3) vari hemställes till regeringarna i Finland och Sverige att genomföra en ordning innebärande att importdokumenten för postpaket från utlandet genomgås av tullväsendet direkt efter ankomsten för omedelbart utlämnande av de paket, som kan undantagas från egentlig tullbehandling och att frita dessa paket från särskilda avgifter. 58 medlemmar röstade för rekommendationen och 1 avstod från att rösta.

I rekommendation nr 23/1966 hade föreslagits att regeringarna skulle ingå överenskommelse om en gemensam lägsta värdegräns för *resandes möjlighet att tullfritt införa varor*. Då de allmänna införselbestämmelserna från den 1 mars 1968 i allt väsentligt, även i fråga om värdegränsen, är

likartade i de nordiska länderna, föreslog utskottet att frågan skulle anses som färdigbehandlad för rådets del. Detta godkändes av rådet.

Beträffande rekommendation nr 24/1968 som rör resandes rätt att *tullfritt införa sprit och tobak* fann utskottet på grundval av mottagna meddelanden och tidigare överläggningar i saken, att bestämmelserna på detta område i de olika nordiska länderna föreskriver samma tillåtna kvantiteter och att reglerna även i övrigt i stort sett är överensstämmande. På förslag av utskottet beslöt rådet att frågan skulle anses som färdigbehandlad för rådets del.

5. Vägfrågor

I ett medlemsförslag av bl. a. herr Cassel föreslogs en rekommendation till regeringarna i Norge och Sverige att med hög prioritet *bygga ut Europa-väg 18 till högre standard*. I två härtill väckta ändringsförslag föreslog bl. a. herrar Cassel och Lundström rekommendationer till samma regeringar om i det ena förslaget en utbyggnad av riksväg 61/2 Arvika—Kongsvinger till den högre standard, som är påkallad inte minst med hänsyn till det framväxande regionala samarbetet i berörda bygder, och i det andra en utredning av hur leden Mora—Malung—Stöllet—Torsby—Kongsvinger skulle med punktvisa förbättringsåtgärder kunna göras mer lämpad för även relativt tung gränstrafik.

Trafikutskottet företog i augusti 1968 en resa i berörda områden i Norge och Sverige. Utskottet erinrade i sitt betänkande om att Nordiska rådet sedan sin tillkomst sett som en av sina mest angelägna uppgifter att verka för bättre internordiska kommunikationer. De eftersträlvade förbättringarna kan sägas i huvudsak ha legat på två skilda plan.

På det ena planet, framhåller utskottet, har rådets insatser tagit sikte på förenkling av formaliteter för gränsöverskridandet, förenhetligande av trafiklagstiftning och införande av gemensam transportpolitik. Ett flertal rekommendationer täcker detta område, på vilket stora framsteg gjorts men mycket fortfarande återstår att göra.

Det andra planet kan enligt utskottet karaktäriseras som en förbättring av transportväsendet. Det kan gälla byggande av vägar, broar och andra trafikaneläggningar innebärande stora ekonomiska åtaganden där nationella och regionala intressen kommer in i bilden. Trafikutskottet har i sådana frågor sett som sin huvuduppgift att söka anlägga en nordisk helhetssyn på kommunikationernas utbyggnad.

Efter en hänvisning till betydelsen av det gränskommunala samarbetet och sambandet med en tillfredsställande lösning av vägfrågorna och övriga kommunikationsfrågor, konstaterade utskottet att vägförbindelserna över gränsen i området Östlandet—Värmland inte har en tillfredsställande standard, vilket bekräftats av de uttalanden som gjorts inför utskottet av lokala representanter och av utskottets egna iakttagelser. Utskottet anslöt

sig till remissinstansernas uttalanden om att lönsamhetsberäkningar baserade på person- och godstrafikens storlek måste vara vägledande vid val av de vägprojekt som skall utföras. När det gäller en mellanriksförbindelse borde emellertid hänsyn också tas till den stimulerande effekt på trafik och kontakter som utbyggnaden av en sådan kan ha, kanske i större utsträckning än beträffande nationella trafikleder. En viktig förutsättning för att den eftersträvade utbyggnaden av det nordiska ekonomiska samarbetet skall få full effekt är att den kompletteras med en motsvarande förstärkning av transportresurserna, varvid vägförbindelserna spelar en framträdande roll.

På förslag av utskottet antog rådet en rekommendation (nr 13) till regeringarna i Norge och Sverige att bygga ut Europaväg 18 till högre standard, att förbättra riksväg 2/61 på sträckan Arvika—Kongsvinger och att utreda möjligheterna att genom punktvisa förbättringar höja standarden på vägen Mora—Malung—Stöllet—Torsby—Kongsvinger så att den lämpar sig även för relativt tung trafik.

På förslag av utskottet antog rådet en rekommendation (nr 30) till Norges regering om att snarast fatta beslut om standarden på den norska delen av *vägförbindelsen mellan Sevettjärvi och riksväg nr 6 i Neiden* och att påskynda vägens byggande så att den är färdig före utgången av 1970.

6. *Sjövägsregler för stora fartyg och bekämpning av oljeföroreningar i nordiska farvatten*

I ett medlemsförslag väckt av bl. a. herr Cassel och fru Segerstedt Wi-berg hade föreslagits en rekommendation till regeringarna i Danmark, Finland, Norge och Sverige a) att gemensamt ta initiativ till ändring av de internationella sjövägsreglerna för stora fartyg vid passage av farvatten, där gång med sådana fartyg medför särskild fara, b) att till gemensam lösning ta upp de problem som navigering med stora fartyg medför i de nordiska farvattnen och c) att genomföra en effektiv beredskap för att avhjälpa eller begränsa katastrofer som följd av oljeutsläpp vid kollision eller grundstötning i de nordiska farvattnen, om möjligt i samarbete med övriga strandstater. Förslagsställarna anförde att ökande användning av allt större enheter inom sjötransporterna speciellt beträffande transport av olja och oljeprodukter nödvändiggör särskilda förhållningsregler för de nordiska farvattnens vidkommande. Bland åtgärder som bör vidtas pekar man på förbättring av nuvarande utprickning av farlederna, förbättring av sjökorten, muddringsarbeten samt på vissa ställen omfattande minsvepning.

Internationella bestämmelser finns för situationer då fartyg på grund av sin storlek inte kan navigera enligt i övrigt gällande regler. Enligt vissa nordiska sjöfartsorganisationer är dessa sjövägsregler dock inte tillfyllest i trånga och starkt trafikerade farvatten. Önskemål har framförts om kom-

pletterande regler för dessa fartyg, såsom maximal hastighet, särskilda dag- och nattsignaler och särskilda signaler i dimma samt regelbunden positionsrapportering till kustradiostationerna för vidare upplysning till övriga fartyg. Beträffande internationella farvatten krävs åtgärder på internationellt plan.

Ett särskilt problem vid användningen av supertankers är de katastrofala följderna för kuster och naturliv som oljeutsläpp i grunda och trånga farvatten kan medföra. Internationellt samarbete för att lösa detta problem pågår inom sjöfartsorganisationen IMCO och har resulterat i bl. a. en konvention 1954 om förbud mot oljeutsläpp i vissa farvatten.

I överensstämmelse med Nordiska rådets rekommendation nr 9/1965 ingick de nordiska länderna år 1967 en överenskommelse om samarbete för kontroll av att nämnda konvention efterföljes. Farorna i samband med supertankers i Östersjön gör det nödvändigt att intensifiera det praktiska samarbetet för att bekämpa olja och andra vattenföroreningar. Därvid bör också beaktas att de medel som användes inte själva är skadliga.

Utskottet framhöll att med nu förhärskande tendens att använda allt större fartyg, särskilt till oljetransporter, de i förslaget berörda problemen blir av allt större betydelse både för sjöfartens säkerhet och för skyddet mot oljeföroreningar som följd av sjöolyckor.

Utskottet föreslog rekommendationer beträffande punkt a) i förslaget om de internationella sjövägsreglerna och punkt c) om katastrofberedskap. I det förra avseendet föreslog utskottet och antog rådet en rekommendation (nr 19) till regeringarna i Danmark, Finland, Norge och Sverige att gemensamt ta initiativ till ändring av de internationella sjövägsreglerna för stora fartyg vid passage av farvatten där navigering med sådana fartyg medför särskild fara. För rekommendationen röstade 43 medlemmar; 1 medlem avstod från att rösta. Vidare antogs en rekommendation (nr 20) till samma regeringar att genomföra en effektiv beredskap för avhjälpande av katastrofer som kan uppstå i nordiska farvatten, om möjligt i samarbete med andra stater som gränsar till dessa farvatten.

7. Övrigt

I rekommendation nr 30/1967 hade föreslagits åtgärder för att underlätta användandet av *rabatterade biljetter till äldre* resenärer inom Norden. Då av meddelandena framgick att rabatterade biljetter avseende ett land numera kan köpas vid järnvägsstationer och resebyråer även i övriga nordiska länder, föreslog utskottet att frågan skulle anses slutbehandlad för rådets del, vilket rådet beslöt. Utskottet önskade dock föreslå att man vid eventuell ändring av de finska och svenska bestämmelserna även övervägde att avskaffa de särskilda korten för att underlätta försäljningen av biljetter i övriga länder.

Efter antagandet av rekommendation nr 10/1968 om *flygförbindelserna Östersund—Trondheim* hade SAS på försök öppnat en flyglinje på denna

sträcka under tiden den 9 februari—den 14 april 1968 med tre turer i veckan. Det visade sig emellertid att beläggningen var för låg för att upprätthålla linjen. Utskottet fann att det för närvarande knappast var motiverat med fler prov och föreslog att saken skulle anses som slutbehandlad, vilket bifölls av rådet.

E. Saker förberedda av ekonomiska utskottet

1. Nordiskt ekonomiskt samarbete

Det centrala överläggningssämnet vid rådssessionen var möjligheterna till ett utvidgat nordiskt ekonomiskt samarbete — den s. k. NORDEK-planen. Bakgrunden är följande. Vid Nordiska rådets session i februari 1968 beslöt rådet rekommendera de nordiska regeringarna att överväga möjligheterna att utvidga det nordiska ekonomiska samarbetet att omfatta en större del av ländernas inbördes ekonomiska förhållanden (rek. nr 21/1968). En utvidgning av det ekonomiska samarbetet skulle syfta till att underlätta de nordiska ländernas deltagande i en bred europeisk lösning och vara förenlig med deras förpliktelser gentemot EFTA. Efter ett inledande utredningsarbete under mars—april 1968 beslöt de nordiska statsministrarna vid möte i Köpenhamn den 22—23 april 1968 att ytterligare utredningar skulle företas och konkreta förslag föreläggas regeringarna om ett utvidgat nordiskt samarbete på en rad preciserade områden. Statsministrarna gav Nordiska ministerkommittén för ekonomiskt samarbete i uppdrag att svara för dessa undersökningar. En nordisk ämbetsmannakommitté tillsattes i juni med uppgift att senast den 1 januari 1969 avge en preliminär rapport om resultatet av undersökningarna. Nordiska ämbetsmannakommitténs rapport, som avgavs den 3 januari 1969, överlämnades den 8 samma januari av ministerkommittén till medlemmarna i Nordiska rådets presidium och rådets ekonomiska utskott samt den 31 januari 1969 av regeringarna i Danmark, Finland, Norge och Sverige till Nordiska rådet såsom bilaga till regeringarnas meddelande i anledning av rådets förenämnda rekommendation nr 21/1968 angående ekonomiskt samarbete. Den 1—2 februari 1969 avhölls å Karlsbergs slott ett möte med deltagande av de nordiska statsministrarna och andra regeringsrepresentanter, rådets presidium och rådets förstärkta ekonomiska utskott, vid vilket rapporten genomgicks. Såsom bilagor till ett senare meddelande till nyss nämnda rekommendation hade vidare fogats ytterligare tilläggsmaterial rörande utestående problem på tullområdet, gällande riktlinjer för jordbrukspolitiken respektive fiskeripolitiken samt redogörelse för det nordiska produktionssamarbetet, vilket material ämbetsmannakommittén utarbetat enligt beslut vid det nordiska statsministermötet i Helsingfors den 18—19 februari 1969. Av meddelandet framgick bl. a. att regeringarna har för avsikt att uppdraga åt ämbetsmannakommittén att slutföra sitt arbete

och före den 15 juli 1969 utarbete förslag till lösning på samtliga samarbetsområden.

Utgångspunkten för ekonomiska utskottets och rådets behandling vid sessionen av denna fråga var även en rad andra dokument. Bl. a. hade på saklistan för sessionen uppförts fem i rådet redan vid tidigare sessioner anhängiga medlemsförslag inom sektorn för nordiskt ekonomiskt samarbete, nämligen ett om rättslig likställighet för nordiska medborgare i fråga om yrkesfiske, ett om gemensam nordisk jordbruksmarknad, ett om likartad näringslagstiftning, ett om organisationen av nordiskt handelspolitiskt samarbete och ett om harmonisering av de yttre tullarna.

I förslaget om rättslig likställighet för nordiska medborgare i fråga om *yrkesfiske*, vilket väckts av bl. a. herr Helén redan före trettonde sessionen, hemställdes, att rådet måtte rekommendera regeringarna att undersöka möjligheterna för att uppnå rättslig likställighet för nordiska medborgare i fråga om yrkesfiske efter de i medlemsförslaget förordade riktlinjerna. I förslaget om gemensam nordisk *jordbruksmarknad*, vilket också väckts redan före rådets trettonde session, hemställdes, att rådet måtte rekommendera regeringarna att undersöka möjligheterna att skapa en gemensam marknad för jordbruksvaror och i samband därmed förutsättningarna för ett nordiskt samarbete vid export av sådana varor. I förslaget om *likartad näringslagstiftning*, väckt av fröken Andersson och herr Hernelius inför rådets trettonde session, hemställdes, att regeringarna måtte rekommenderas att undersöka förutsättningarna för att skapa en nordisk rättsgemenskap på näringslagstiftningens område, innefattande enhetliga regler för rätten att driva näring i vart och ett av de nordiska länderna. I förslaget om organisationen av nordiskt *handelspolitiskt samarbete*, som väckts av bl. a. herr Kellgren och fru Segerstedt Wiberg inför rådets fjortonde session, hemställdes, att rådet måtte rekommendera regeringarna att omforma Nordiska ekonomiska samarbetsutskottet till ett permanent heltidsarbetande samarbetsorgan med uppgift att under Nordiska ministerkommittén för ekonomiskt samarbete arbeta för att få till stånd ett gemensamt handelspolitiskt uppträdande samt att effektivt stärka de nordiska ländernas konkurrensförmåga i det internationella handelsutbytet. I förslaget om *harmonisering av de yttre tullarna*, som väckts av bl. a. fröken Andersson och herrar Ohlin och Sundin inför rådets fjortonde session, hemställdes, att regeringarna måtte rekommenderas att skyndsamt utreda möjligheterna att harmonisera de nordiska ländernas tullsatser och upptaga underhandlingar rörande överenskommelser i detta avseende.

Vidare hade inför sjuttonde sessionen i anledning av regeringarnas ovan nämnda meddelanden om rekommendation nr 21/1968 herr Cassel väckt ett tilläggsförslag om *vidgat nordiskt ekonomiskt samarbete*, i anledning av vilket ett antal danska rådsledamöter väckt ett ändringsförslag. I tilläggsförslaget hemställdes, att rådet skulle rekommendera regeringarna i

Danmark, Finland, Norge och Sverige att med all kraft och skyndsamhet fullfölja det pågående utrednings- och förhandlingsarbetet syftande till en överenskommelse om ett brett nordiskt ekonomiskt samarbete och att tillsammans med Nordiska organisationskommittén och i kontakt med Nordiska rådets organ överväga Nordiska rådets ställning och uppgifter i ett sådant framtida samarbete. I ändringsförslaget hemställdes, att rådet skulle uppmana regeringarna att utarbeta tidsplan för förhandlingar som kan leda fram till ett snabbt principbeslut om en nordisk ekonomisk union och att fastställa datum för nästa möte mellan Nordiska rådets presidium, ekonomiska utskottet och statsministrarna till att äga rum före utgången av 1969.

Härjämte förelåg berättelse från Nordiska ministerkommittén för ekonomiskt samarbete och regeringarnas meddelanden — utom om rekommendation nr 21/1968 — om rekommendation nr 26/1966 angående *ekonomiskt samarbete* samt om rekommendation nr 23/1967 angående *Norden och marknadsproblemen*. Slutligen är att märka att till ekonomiska utskottet under sessionen överlämnats uttalanden från rådets övriga fyra utskott rörande ämbetsmannakommitténs preliminära rapport i de delar ettvarvt utskott var berört av rapporten.

Samtliga dessa saker behandlades av ekonomiska utskottet i ett sammanhang. Ekonomiska utskottet konstaterade i sitt uttalande, att Nordiska ämbetsmannakommitténs rapport innehåller ett klarläggande av en rad viktiga problemställningar och en värdefull belysning av naturliga riktlinjer för lösningar på en rad punkter. Utskottet hemställde att rådet måtte rekommendera regeringarna i Danmark, Finland, Norge och Sverige, att fullfölja utrednings- och förhandlingsarbetet på ett sådant sätt att förslag till en lösning på samtliga i ämbetsmannarapporten behandlade samsarbetsområden och ett utkast till traktat om ett omfattande och mångsidigt ekonomiskt samarbete kan föreligga senast den 15 juli 1969, att därefter översända detta material till Nordiska rådets presidium och ekonomiska utskott, att fastställa ett datum hösten 1969 för nästa möte mellan Nordiska rådets presidium, ekonomiska utskottet och statsministrarna för en diskussion av traktatutkastet och det övriga materialet samt planeringen av det fortsatta arbetet, att i de nya instruktionerna till ämbetsmännen framhäva, att förslaget skall innehålla ramar och riktlinjer för ett samarbete såväl på kort som på lång sikt och också omfatta en ändamålsenlig organisation av detta samarbete, att planera förhandlingarna mellan regeringarna på ett sådant sätt, att förslag om en dylik omfattande utbyggnad av det ekonomiska samarbetet kan föreläggas de nordiska parlamenten snarast möjligt, samt att vid det fortsatta arbetet beakta de uttalanden som gjorts av Nordiska rådets övriga utskott. Efter debatt antog rådet en dylik rekommendation (nr 9) med 60 röster; 4 isländska medlemmar avstod från att rösta. På förslag av ekonomiska utskottet beslöt rådet samtidigt

betrakta rekommendationerna nr 26/1966 och 23/1967 såsom för dess del slutbehandlade. Rådet beslöt tillika att icke företaga sig något i anledning av de inledningsvis nämnda fem medlemsförslagen.

2. Atomenergisamarbete

Inför sjuttonde sessionen hade till rådet överlämnats dels berättelse från Nordiska kontaktorganet för atomenergifrågor, dels regeringarnas meddelande om rekommendation nr 31/1966 angående samarbete på atomenergins område. Av berättelsen och meddelandet framgick, att bland annat på kontaktorganets initiativ under 1968 bildats en koordineringskommitté med representanter för atomforskningsinstituterna samt att beslut fattats om att tillsätta en arbetsgrupp för reaktorsäkerhetsfrågor. Det framgick vidare att kontaktorganet i juni 1968 till regeringarna avgivit ett betänkande om utvidgat atomenergisamarbete i Norden (NU 1968: 15), vari förordas en intensifiering av samordningen och arbetsfördelningen beträffande forskning och utveckling samt en utredning rörande atomenergins roll i de nordiska ländernas energiförsörjning på lång sikt. Det meddelades även, att kontaktorganet utarbetat en principskiss till ett nordiskt industriellt reaktorkonsortium kombinerat med en vittgående samordning av atomforskningen i Norden, vilket förslag överlämnats till Nordiska ämbetsmannakommittén.

Mot denna bakgrund hade ekonomiska utskottet vid möte före rådssessionen beslutat föreslå rådet att betrakta rekommendation nr 31/1966 såsom för dess del slutbehandlad. Sedan herr Holmberg under rådssessionen väckt ett tilläggsförslag om nordiskt samarbete om atomkraftanläggningar, i vilket hemställes att rådet skall rekommendera regeringarna att verka för att de problem som är förbunda med utbyggnaden av de för energiförsörjningen nödvändiga atomkraftanläggningarna i Norden löses gemensamt, återremitterade rådet meddelandet och berättelsen till ekonomiska utskottet. I anledning härav uttalade utskottet, att det önskar närmare studera spörsmålet innan beslut fattas om ifrågavarande rekommendation samt att behandlingen av berättelsen fortsätter inom utskottet.

3. Standardiseringsfrågor, materielkontroll m. m.

Till behandling i ekonomiska utskottet förelåg en berättelse från Nordiska samarbetskommittén för materieforskning och provning samt regeringarnas meddelanden om rekommendation nr 23/1968 angående *samarbete om standardisering*. Härav kunde utläsas, att de nordiska standardiseringsorganen antagit ett arbetsprogram enligt vilket man så långt möjligt skall försöka undgå dubbelarbete vid standardiseringsverksamheten i Norden. Målsättningen bör vara en samnordisk sakbehandling på varje område. Standardiseringskommittéerna för respektive områden bör sammansättas av specialister från alla de nordiska länderna. Ekonomiska

utskottet erinrade om att rådets presidium våren 1969 arrangerar en konferens i Oslo för behandling av standardiserings- och materielkontrollbestämmelser m. m. I avbidan på konferensens resultat beslöt rådet avvakta nya meddelanden i saken.

Av regeringarnas meddelande om rekommendation nr 6/1967 angående *kontrollstämpling av ädelmetallarbeten* framgick bland annat, att samarbetet på området för närvarande bedrivs inom ramen för EFTA. En arbetsgrupp inom EFTA har avgivit en rapport enligt vilken EFTA-ländernas bestämmelser är så olikartade att en harmonisering kommer att ta mycket lång tid. I stället föreslås ett system med gemensamma tekniska kontrollbestämmelser som gör det möjligt för producenterna att utföra kontrollen i hemlandet samt exportera varan till andra EFTA-länder utan ny kontroll i importlandet. EFTA:s handelsexpertkommitté arbetar vidare med saken. Ekonomiska utskottet ansåg det önskvärt, att enhetliga regler på bredast möjliga bas skapas, och uttalade sitt stöd för strävandena att få till stånd enhetliga regler inom EFTA. Lyckas dessa strävanden har, enligt utskottet, syftet med rekommendationen uppnåtts, varför utskottet föreslog att rådet skulle betrakta rekommendationen såsom för dess del slutbehandlad. Rådet beslöt i enlighet härmed.

Inför sjuttonde sessionen hade till rådet överlämnats meddelande om rekommendation nr 31/1967 angående *samarbete om varudeklarationer*. Av meddelandet framgick, att varudeklarationsorganen i de nordiska länderna beslutat utbygga och intensivifiera sitt samarbete i enlighet med rådets rekommendation. Varudeklarationsnämnden i Sverige skall sålunda i fortsättningen samordna ländernas synpunkter i det internationella samarbetet. Representanter för varudeklarationsorganens sekretariat skall vidare mötas regelbundet för att påskynda det praktiska samarbetet. Vad beträffar arbetet med att utarbeta gemensamma normer skall för varje varuområde ett av varudeklarationsorganen utses som ansvarigt. Mot denna bakgrund hade ekonomiska utskottet vid sammanträde före sjuttonde rådssessionen beslutat föreslå rådet att betrakta rekommendationen såsom för dess del slutbehandlad.

Sedan herrar Cassel och Hammarberg inför sessionen väckt ett tilläggsförslag om *nordiskt varudeklarationssamarbete*, vari hemställdes, att rådet skulle rekommendera regeringarna att samordna arbetet med och förenhetliga reglerna för varudeklarationer samt att inrätta härför erforderliga nordiska organ, återremitterades meddelandet av rådet till ekonomiska utskottet. I anledning härav uttalade utskottet att det önskar närmare studera spörsmålet innan beslut fattas om ifrågavarande rekommendation samt att det har för avsikt att fortsätta beredningen av tilläggsförslaget efter sessionen.

4. Biståndet till utvecklingsländerna m. m.

Vid sessionen förelåg ett medlemsförslag om upprättande av ett nordiskt institut för utvecklingsforskning, väckt bl. a. av herr Palm och fru Segerstedt Wiberg. I förslaget hemställdes, att rådet måtte rekommendera regeringarna att undersöka förutsättningarna för att snarast upprätta ett nordiskt institut för utvecklingsforskning. Ekonomiska utskottet konstaterade, att det finns stort behov av ökad forskning på biståndsområdet och att ett nordiskt samarbete bör kunna vara ett verksamt medel när det gäller att få till stånd denna ökning. Utskottet ansåg det mest angeläget att det tillskapas en effektiv form för samarbetet mellan redan existerande organ på området. En samarbetskommitté bör tillsättas bestående av företrädare för berörda forskningsinstitutioner och biståndsorgan med uppgift att utarbeta förslag till fördelning av forsknings- och utredningsprojekt mellan de berörda institutionerna. På förslag av utskottet beslöt rådet antaga en rekommendation (nr 28) till regeringarna att närmare utreda frågan om att tillsätta en samarbetskommitté för utvecklingsforskning.

Till ekonomiska utskottet hade vidare överlämnats en berättelse från Nordiska ministerkommittén för administrationen av *gemensamma biståndsprojekt i utvecklingsländerna*, i anledning varav herr Holmberg ställt en fråga till regeringarna om på vad sätt dessa avser att vidare bygga ut sitt inbördes samarbete vad beträffar biståndet till utvecklingsländerna. Av svaret framgick bland annat, att regeringarna ansåg att en vidare institutionalisering av det nordiska samarbetet på utvecklingsbiståndets område bör kunna inlemmas i organisationen för ett utvidgat nordiskt ekonomiskt samarbete (NORDEK).

Av regeringarnas meddelanden om rekommendation nr 16/1967 angående nordiskt *fredskårssamarbete* framgick, att fredskårsorganisationerna i Danmark, Finland, Norge och Sverige etablerat samarbete genom möten, vid vilka bland annat utbytes informationer rörande i de olika ländernas fredskårsverksamhet aktuella projekt, framtidsplaner och rekryteringssituation. Vad gäller frågan om gemensam rekrytering framhölls att hinder inte föreligger för ett land att rekrytera deltagare i ett annat land om detta sker i samråd med vederbörande instans i rekryteringslandet. Gällande överenskommelse härom har emellertid hittills endast kommit till begränsad användning. Det framgick vidare av meddelandet att gemensam ledning av fredskårsprojekten anses föga ändamålsenligt mot bakgrund av skillnaderna beträffande hemmainstansernas förhållanden till över- och sidoordnade nationella organ, administrativa rutiner och anställningsvillkor m. m.

Ekonomiska utskottet utgick från att det inledda samarbetet vad gäller harmonisering av anställningsvillkoren för fredskårsdeltagare fortsattes liksom samarbetet på fredskårsområdet i övrigt. Utskottet förmodade att

det från Nordiska rådets sida inte kan företagas ytterligare för rekommendationens uppfyllande, varför utskottet föreslog att rådet måtte betrakta rekommendationen såsom för dess del slutbehandlad. Detta blev också rådets beslut.

5. *Gemensam FN-lagstiftning; konsulärt samarbete*

Herr Björkman och fru Segerstedt Wiberg hade väckt ett medlemsförslag om nordiskt *samarbete för genomförande av FN-lagstiftning*. I förslaget hemställdes, att rådet måtte rekommendera regeringarna att antaga likformiga lagregler avsedda att möjliggöra ett säkerställande av att FN:s säkerhetsråds beslut och rekommendationer kan verkställas i varje nordiskt land. Förslaget motiverades med intresset av att de nordiska länderna kan föra en likartad FN-politik. Ekonomiska utskottet uttalade, att vad som i första hand krävs för att de nordiska länderna skall kunna genomföra en relativt enhetlig sanktionspolitik är, att de olika ländernas FN-lagar ger möjlighet att verkställa såväl säkerhetsrådets bindande beslut som dess rekommendationer. Enligt utskottet utesluter ingen av de nordiska ländernas lagstiftning att regeringen, när så befinnes önskvärt och när annan lagstiftning eller administrativ praxis ej lägger hinder i vägen, fattar beslut om genomförande av säkerhetsrådets rekommendationer. Utskottet ansåg därför att behov inte föreligger av enhetlig nordisk lagstiftning om genomförande av säkerhetsrådets rekommendationer. Utskottet framhöll vidare, att även om de nordiska ländernas FN-lagar blir olika i fråga om konstruktionen av den fullmakt, som ger respektive regering rätt att verkställa säkerhetsrådets bindande beslut, detta förhållande inte utgör något hinder för en likartad nordisk FN-politik beträffande sådana beslut. På förslag av utskottet beslöt rådet att inte företaga sig något i anledning av medlemsförslaget.

Av regeringarnas meddelanden om rekommendation nr 24/1967 angående vidgat *nordiskt konsulärt samarbete* framgick bland annat, att likalydande instruktioner utarbetats till de nordiska ländernas beskickningar och konsulat, enligt vilka dessa åläggas att lämna bistånd till medborgare från annat nordiskt land på platser där vederbörandes hemland inte självt är representerat eller där ferier och ledigheter gör bistånd från annat nordiskt lands representation önskvärt. Instruktionerna har sedermera fått ett tillägg beträffande det konsulära samarbetet på skeppsfartens område.

Ekonomiska utskottet konstaterade, att samarbetet på området kommit långt, samt underströk vikten av att pågående undersökningar rörande en utveckling av samarbetet fortsattes. Utskottet föreslog att rådet måtte anse rekommendationen såsom för dess del slutbehandlad, vilket också blev rådets beslut.

6. *Statistiskt samarbete*

Av regeringarnas meddelanden om rådets rekommendation nr 11/1968 angående statistiskt samarbete framgick, att cheferna för de statistiska centralbyråerna i Norden i juni 1968 beslutat upprätta ett sekretariat för det nordiska chefsstatistikermötet senast från och med den 1 juli 1969. Sekretariatet, som föreslås förlagt till Danmark, skall inledningsvis bestå av två akademiker samt skrivpersonal m. fl. Kostnaderna för det första årets verksamhet har budgeterats till 229 000 sv. kr.

Ekonomiska utskottet konstaterade med tillfredsställelse att syftet med rådets rekommendation uppnåtts, varför utskottet föreslog att rådet måtte betrakta rekommendationen såsom för dess del slutbehandlad. Rådet beslöt i enlighet härmed.

III. *Generaldebatten*

I generaldebatten, som fördes på grundval av rapporten om framsteg i nordiskt samarbete under 1968 och presidiets rapport om dess verksamhet sedan sextonde sessionen, deltog vid årets session 39 olika talare med sammanlagt 50 inlägg. Av svenska regeringsrepresentanter yttrade sig under debatten, som pågick under sessionens båda första dagar, statsminister Erlander samt statsrådet Lange. Av de valda medlemmarna gjordes inlägg från svensk sida av herrar Holmberg, Lars Larsson, Lundström, Ohlin och Sundin.

En stor del av årets generaldebatt ägnades åt möjligheterna för ett utvidgat nordiskt ekonomiskt samarbete, den s. k. NORDEK-planen. Denna fråga berördes av samtliga svenska deltagare i generaldebatten. Herr Lundström uppehöll sig särskilt vid behovet av en nordisk transport- och trafikpolitik och berörde också spörsmålen om fast Öresundsförbindelse och storflygplats i Öresundsregionen. Herr Lars Larsson tog upp frågor rörande rådets arbetssätt och organisation.

IV. *Val m. m.*

Till medlemmar i redaktionskommittén för Nordisk Kontakt valdes bl. a. herrar Palm och Sundman. Till revisorer för tidskriften omvaldes herr Sundin och nyvaldes herr Rolf Eliasson, varjämte till revisorssuppleant utsågs herr Mellqvist.

Vidare skedde val av två revisorer till Nordiska kulturfonden för 1969—1970.

Rådet beslöt att förlägga nästa ordinarie session till Reykjavik å tidpunkt som senare kommer att fastställas av presidiet.

Vid en ceremoni den 3 mars 1969 utdelades Nordiska rådets litteraturpris för år 1969 till den svenske författaren Per Olov Enquist.

**Rekommendationer antagna vid Nordiska rådets 17:e session i Stockholm
1—6 mars 1969**

Koordinerande land

Rek. nr 1

Nordisk Råd henstiller til regeringerne i Finland, Norge og Sverige at give rejsende, som kun medfører told- og afgiftsfri samt indførselstilladte varer, adgang til at passere de internordiske landgrænser, hvor de selv finder det belejligt, dog med de undtagelser, som er begrundet i tilstedeværelsen af militære sikkerhedsområder.

Finland

Rek. nr 2

Nordisk Råd henstiller til regeringerne at afskaffe regelmæssig udgående paskontrol i lufthavne samt at overveje afskaffelsen af udgående paskontrol ved andre grænseovergangssteder.

Danmark

Rek. nr 3

Nordisk Råd henstiller til regeringerne i Finland og Sverige at gennemføre en ordning, hvorefter ledsage papirerne for postpakker fra udlandet straks ved ankomsten gennemgås af toldvæsenet med henblik på at frigive de pakker til udlevering, som derved kan undtages fra egentlig toldbehandling, og at fritage disse pakker for særlige gebyrer.

Finland

Rek. nr 4

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna i de nordiska länderna att skapa förutsättningar för ett effektivt nordiskt samarbete på miljövårdens område, exempelvis i de av Nordforsk föreslagna formerna: nationell lagstiftning på miljövårdsområdet, kontaktorgan med kompetens på hela miljövårdsområdet i varje nordiskt land, likartade nordiska tillämpningsregler, vidgade nordiska utbildningsmöjligheter på miljövårdens område och intensifierad upplysning till allmänheten om föroreningsproblemen.

Sverige

Rek. nr 5

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna i de nordiska länderna att undersöka möjligheterna för en likartad lösning av de samhällsproblem, som det ökade bruket av engångsförpackningar föranleder.

Norge

Rek. nr 6

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna i Danmark, Finland, Norge och Sverige att i lag förbjuda professionell boxning i respektive land. Sverige

Rek. nr 7

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att skyndsamt utarbeta automatiskt tillämpbara evalveringsnormer för nordiska skol- och studentbetyg. Norge

Rek. nr 8

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna i Danmark, Norge och Sverige att länderna inte var för sig, utan i samråd, tar ställning till reklam i television. Sverige

Rek. nr 9

Nordisk Råd rekommenderer regjeringene i Danmark, Finland, Norge og Sverige

1) å fullføre utrednings- og forhandlingsarbeidet vedrørende Nordek slik at forslag til en løsning på samtlige i embetsmannsrapporten behandlede samarbeidsområder og et utkast til traktat om et omfattende og mangesidig økonomisk samarbeid kan foreligge senest den 15. juli 1969,

2) deretter å oversende dette materiale til Nordisk Råds presidium og økonomisk utvalg,

3) å fastlegge en dato høsten 1969 for neste møte mellom Nordisk Råds presidium, det økonomiske utvalg og statsministrene for en diskusjon av traktatutkastet og det øvrige materiale samt av tilretteleggelsen av det videre arbeid,

4) i de nye instruksjoner til embetsmennene å fremheve at forslaget skal inneholde rammer og retningslinjer for et samarbeid såvel på kort som på lang sikt og også omfatte en hensiktsmessig organisasjon av dette samarbeide,

5) å legge forhandlingene mellom regjeringene slik til rette at et forslag om en slik omfattende utvidelse av det økonomiske samarbeid kan forelegges de nordiske nasjonalforsamlinger så snart som mulig,

6) å ta de uttalelser som er avgitt fra de øvrige utvalg i Nordisk Råd i betraktning ved det fortsatte arbeid.

Rek. nr 10

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna i de nordiska länderna att vidga möjligheterna för en gemensam skeppsmedicinsk forskning. Norge

Rek. nr 11

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna, Danmark

1. att vidtaga åtgärder för en utbyggnad av den samnordiska fortbildningen av journalister vid Nordisk Journalistkursus enligt de förslag, som framlagts av den för utredning av frågan tillsatta kommittén (NU 1969: 4) samt

2. att öka antalet stipendier till deltagare i den nordiska fortbildningen för journalister.

Rek. nr 12

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna i de nordiska länderna att undersöka möjligheterna för antagande av likartade lagregler om transplantation. Sverige

Rek. nr 13

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna i Norge och Sverige Norge

1. att bygga ut E 18 till högre standard,
2. att förbättra riksväg 2/61 på sträckan Arvika—Kongsvinger samt
3. att utreda möjligheterna att genom punktvisa förbättringsåtgärder höja standarden på vägen Mora—Malung—Stöllet—Torsby—Kongsvinger så att den lämpar sig även för relativt tung trafik.

Rek. nr 14

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna Norge

- I. att skyndsamt inleda samarbete för åstadkommande av en effektiv trafikundervisning på skolans alla stadier,
- II. att stödja den samnordiska produktionen av läromedel för denna undervisning samt
- III. att vidtaga åtgärder för åstadkommande av en organiserad fortbildning av vederbörande lärare.

Rek. nr 15

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna Sverige

- I. att i samband med arbetet rörande harmoniseringen av de nordiska skolordningarna (rek. nr 26/1967) pröva frågan om en reformering och effektivisering av skolans undervisning i estetiska ämnen,
- II. att i samråd producera läromedel för denna undervisning samt
- III. att vidtaga åtgärder för åstadkommande av en permanent nordisk fortbildning av lärarna på ifrågasvarande undervisningsområde.

Rek. nr 16

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna i de nordiska länderna Finland

1. att ingå en konvention om riktlinjer för harmonisering av de nordiska ländernas regler om farmaceutiska specialiteter samt för samarbete beträffande kontrollen av dessa,
2. att upprätta en nordisk läkemedelsnämnd som ett normgivande, rådgivande kontrollerande organ samt
3. att instifta en nordisk läkemedelsfond för forskning, utbildning och information.

Rek. nr 17

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att undersöka möjligheterna för dels nordiskt samarbete beträffande forskning på det musikterapeutiska området, dels ett nordiskt samgående för framställning av undervisningsmaterial i form av böcker, instrument m. m.

Finland

Rek. nr 18

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att utreda möjligheterna för ett ökat nordiskt musiksamarbete vad gäller informationen om samt produktionen och distributionen av nordisk musik på grammofonskiva samt att därvid beakta behovet av statsunderstöd till denna produktion.

Danmark

Rek. nr 19

Nordisk Råd henstiller til Danmarks, Finlands, Norges og Sveriges regeringer i fællesskab at tage initiativet til en ændring af de internationale søvejsregler for store skibe under passage af farvande, hvor sejlads med sådanne skibe medfører særlige risici.

Danmark

Rek. nr 20

Nordisk Råd henstiller til Danmarks, Finlands, Norges og Sveriges regeringer at gennemføre et effektivt beredskab til afhjælpning af katastrofer og skader, som kan opstå i de indre nordiske farvande om muligt i samarbejde med andre stater, som grænser til disse farvande.

Sverige

Rek. nr 21

Nordisk Råd henstiller

a) til Danmarks og Sveriges regeringer att de i samråd med de andre nordiske lande før den 15. juli 1969 træffer de fornødne beslutninger vedrørende storlufthavn på Saltholm og anlæg af den første faste forbindelse over Øresund og

b) til Danmarks regering at give den svenske regering tilsagn om, att denne lufthavn vil blive benyttet på en sådan måde, at uacceptable forstyrrelser for svensk område undgås.

Danmark

Rek. nr 22

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna i de nordiska länderna att utreda behovet av och möjligheterna för sådana ändringar i kommunallagstiftningen och annan lagstiftning att fasta legala former skapas för samarbetet mellan kommuner över riksgränserna.

Sverige

Rek. nr 23

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna i Finland och Sverige att främja samverkan i syfte att förbättra zigenarnas levnadsförhållanden i dessa länder och att öka dessas möjligheter till anpassning i samhället.

Finland

Rek. nr 24

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna

Finland

I. att gemensamt utreda förutsättningarna för att bereda nordiska forskare ökad tillgång till källmaterial för samtids-historisk forskning och för att få till stånd en internordisk praxis rörande utlämnande av sådant material, som finns hos myndighet, samt

II. att vidtaga åtgärder för att i varje enskilt nordiskt land likställa forskare från ett annat nordiskt land med inhemska forskare vad gäller tillgången till offentliga myndigheters arkiv.

Rek. nr 25

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att besluta om införande av ett gemensamt nordiskt system för stereofoniska radioutsändningar.

Norge

Rek. nr 26

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att snarast möjligt höja Nordiska kulturfondens kapital till sammanlagt 5 miljoner danska kronor årligen.

Danmark

Rek. nr 27

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna

Danmark

1. att vidtaga åtgärder för åstadkommande av ett ökat samarbete mellan de nordiska språklektorerna bl. a. i form av regelbundna ämneskonferenser samt

2. att utreda förutsättningarna för en fastare organisation av den nordiska lektoratsverksamheten vid universitet och högskolor.

Rek. nr 28

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att närmare utreda frågan om att tillsätta en samarbetskommitté för utvecklingsforskning.

Danmark

Rek. nr 29

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att utreda förutsättningarna för nordiskt samarbete på yrkesvägledarutbildningens område, särskilt vad gäller kvalificerad fortbildning av yrkesvägledare.

Sverige

Rek. nr 30

Nordisk Råd henstiller til Norges regering snarest at træffe beslutning om standarden for den norske del af vejforbindelsen mellem Sevettjärvi og riksvej 6 i Neiden og at fremskynde bygningen af vejen således, at den er færdig inden udgangen af 1970.

Norge

Innehåll

I.	Organisation m. m.	4
II.	Behandlade saker	6
A.	Saker förberedda av juridiska utskottet	8
	1. Organisationen av nordiskt ekonomiskt samarbete m. m.	8
	2. Abortlagstiftningen	9
	3. Boxning	10
	4. Skydd av flyttfåglar utanför Norden	11
	5. Medborgarskapslagstiftningen	12
	6. Filmfrågor	12
	7. Övrigt	13
B.	Saker förberedda av kulturutskottet	13
	1. Samarbete beträffande högre utbildning och forskning	13
	2. Skol- och undervisningsfrågor	16
	3. Radio- och televisionsfrågor	20
	4. Nordiska kulturfonden	22
	5. Nordiskt musiksamarbete	22
	6. Övrigt	23
C.	Saker förberedda av socialpolitiska utskottet	23
	1. Arbetsmarknadsfrågor	23
	2. Sociallagstiftningen	26
	3. Hälso- och sjukvårdsfrågor	26
	4. Föreningensfrågorna	30
	5. Arbetarskyddsfrågor	32
	6. Livsmedelslagstiftning m. m.	32
	7. Övrigt	33
D.	Saker förberedda av trafikutskottet	34
	1. Nordisk transportpolitik och vidgat ekonomiskt samarbete	34
	2. Öresundsfrågor	35
	3. Fri gränspassage och utgående passkontroll	38
	4. Tullbehandlingen av postpaket och tullfri införsel av resgods, sprit och tobak	41
	5. Vägfrågor	42
	6. Sjövägsregler för stora fartyg och bekämpning av oljeföreningar i nordiska farvatten	43
	7. Övrigt	44
E.	Saker förberedda av ekonomiska utskottet	45
	1. Nordiskt ekonomiskt samarbete	45
	2. Atomenergisamarbete	48
	3. Standardiseringsfrågor, materielkontroll m. m.	48
	4. Biståndet till utvecklingsländerna m. m.	50
	5. Gemensam FN-lagstiftning, konsulärt samarbete	51
	6. Statistiskt samarbete	51
III.	Generaldebatten	52
IV.	Val m. m.	52
Bilaga	Rekommendationer antagna vid 17:e sessionen	53